

CHEMISCH WEEKBLAD

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING EN VAN
DE VEREENIGING VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE INDUSTRIE

Hoofredacteur: Dr. W. P. JORISSEN, Leiden, Hooge Rijndijk 15, telefoon 1449, postrekening 3569.

Redactie-bureau: 's-Gravenhage, Willem Witsenplein 6, telefoon 774520.

Redactie-Commissie: Dr. A. Bloemen (secretaris), Dr. C. Groeneveld, Dr. Ir. J. A. M. van Liempt,
Dr. T. van der Linden en M. D. Rozenbroek.

N.V. D. B. CENTEN's Uitgevers-Maatschappij, Amsterdam-C., O.Z. Voorburgwal 115, telefoon 48695,
postrekening 39514.

INHOUD: Mededeelingen van het Secretariaat. — 84ste Algemeene vergadering der Nederlandsche Chemische Vereeniging te Rotterdam. — Jaarverslagen der Nederlandsche Chemische Vereeniging met Balans, Rekening en verantwoording en Exploitatie-rekening van het Chemisch Weekblad en het Recueil des Travaux Chimiques des Pays-Bas over 1938. — Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz. — Sectie voor bedrijfschemie. — Ir. J. G. de Voogd. De gasstichting en haar industriële laboratorium. — J. H. van der Meulen, De quantitative bepaling van fluorwaterstofzuur en van nog „ongebonden” zuur in alkali- en ammoniumfluoride. — Boekaankondigingen. — Personalie enz. — Ter bespreking ontvangen boeken. — Correspondentie, enz. — Vraag en aanbod. — Economische berichten.

MEDEDEELINGEN VAN HET SECRETARIAAT DER
NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING
(Willem Witsenplein 6, 's-Gravenhage, telefoon 774520,
postrekening 7680).

84ste ALGEMEENE VERGADERING van de NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING op Woensdag, Donderdag en Vrijdag 19, 20 en 21 JULI 1939 te ROTTERDAM.

Berecomité:

Mr. P. J. Oud, burgemeester van Rotterdam, *Voorzitter*;
D. G. van Beuningen, directeur van de Steenkolenhandelsvereeniging;
A. Hartog, lid van den Raad van Bestuur van de N.V. Unilever & Lever Brothers;
A. W. Hoette, directeur van de Heineken's Bierbrouwerij-Maatschappij N.V.;
Mr. K. P. van der Mandele, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam;
Dr. A. C. van Rossem, directeur der N.V. Brouwerij d'Oranjeboom;
Prof. Dr. Z. W. Sneller, rector magnificus der Nederlandsche Handels-Hoogeschool.

Regelingscommissie:

Dr. J. D. Jansen, *voorzitter*;
Ir. A. C. van Wijk, *vice-voorzitter*;
Dr. H. de Graaf, Karmelweg 6c, Rotterdam, *secretaris-penningmeester*, girorekening no. 8781;
Ir. H. E. Hirsch;
Ir. D. van Duyn.

PROGRAMMA.

Woensdag 19 Juli:

18 u. 30. *Voormaaltijd.*
Voor degenen, die vóór het eten in Rotterdam aankomen, bestaat gelegenheid tot het deelnemen aan een voormaaltijd, ca. 18 u. 30 in Hotel Coomans,

Hoofdsteeg 12. Prijs f 1.50 à f 2.—, ter plaatse af te rekenen.

20 u. 30. *Ontvangstavond*, in den daktuin van Hotel-Restaurant „Atlanta”, Aert van Nesstraat 6 bij de Coolsingel (hotelingang).

De deelnemers zijn de gasten van den Rotterdamse Chemischen Kring. Toespraken van den voorzitter der regelingscommissie en van den voorzitter der Nederlandsche Chemische Vereeniging. Daarna: Optreden van Alex de Haas, conferencier en Lurette, goochelaar. Gelegenheid tot dansen.

Donderdag 20 Juli:

- 9 u. Huishoudelijke vergadering (zie afzonderlijke agenda) in het gebouw der Nederlandsche Handels-Hoogeschool, Pieter de Hoochweg 122 *), gevolgd door:
- 10 u. 15. Voordracht van Prof. Dr. P. Debye (L'erlijn). Onderwerp: „Het meten van atoomafstanden met behulp van de interferentiemethode.”
- 12 u. precies: Ontvangst ten Stadhuize door het Gemeentebestuur van Rotterdam.
- 13 u. Koffietafel in Café-Restaurant „Tivoli”, Coolsingel 53, aangeboden aan de leden der Nederlandsche Chemische Vereeniging en hun dames door den Rotterdamse Chemischen Kring (prijs voor niet-leden f 1.—).
- 14 u. Keuze uit de volgende excursies:
I. *Lever's Zeepfabrieken, Vlaardingen*,
II. *Van den Bergh's Margarinefabrieken, Rotterdam*,
III. *Gasfabriek Keilehaven, Rotterdam*,
IV. *Vereenigde Industrieën, Rotterdam* (tricotage en gloeilampenfabricage).
- 19 u. 30. *Officieel diner* in Restaurant „Bristol”, Houttuin 52, ook Hoofdsteeg 12 (Ingang Hotel Coomans). Prijs voor leden en hun dames f 3.50 p.p. (niet-leden f 6.50 p.p.) incl. wijn, koffie, fooien en garderobe. Na afloop gezellig samenzijn; gelegenheid tot dansen.

Vrijdag 21 Juli:

- 9 u. 30. *Sectievergaderingen* in het gebouw der Nederlandsche Handelshoogeschool, Pieter de Hoochweg 122.
- 12 u. 15. Lunch in Café-Restaurant „Tivoli”, Coolsingel 53. Prijs f 1.50 p.p. incl. fooien en garderobe.

Na de lunch zal Ir. J. P. van Bruggen, chef van den tunnelbouw, die zich daartoe bereid heeft verklaard, aldaar een exposé geven van den stand der werkzaamheden aan de

Maastunnel te Rotterdam.

Daarna:

Excursie naar de tunnelwerken,

waarbij de werkzaamheden aan beide zijden van de Maas en in de Hey-Haven zullen worden bezichtigd. Gedurende deze excursie zal tevens een

Boottocht door de Rotterdamsche Havens

plaats hebben.

Over het belang, dat deze tunnel heeft voor Rotterdam en

*) Het gebouw van de Handelshoogeschool is te bereiken van Station-D.P. met de tramlijn 15;

„ „ -Beurs „ „ „ 10;

„ „ -Hofplein „ „ „ 15;

„ „ -Maas „ „ „ 6 tot Vischmarkt, daarna overstappen op lijn 10.

over het feit, dat dit de eerste riviertunnel in Nederland zal worden, is reeds zooveel geschreven, dat het wel overbodig zal zijn deze excursie in de belangstelling van de deelnemers aan te bevelen.

Aanmelding: Op de in deze aflevering bijgevoegde aanmeldingskaart kan ieder nauwkeurig op de daarvoor aangegeven wijze te kennen geven, waaraan hij of zij wil deelnemen.

Na ontvangst van het bericht van overschrijving van het verschuldigd bedrag op postrekening no. 8781 ten name van den secretaris-penningmeester der regelingscommissie, *Dr. H. de Graaf te Rotterdam*, volgt toezending van een bonboekje.

In dit bonboekje zullen de leden bons aantreffen voor de verschillende onderdeelen van het programma, waaraan zij wenschen deel te nemen.

Tevens zal in dit bonboekje vermeld worden in welk hotel en voor welken prijs voor den betrokken deelnemer logies is besproken.

Met het oog op een goede regeling wordt den leden verzocht, zich zoo *spoedig mogelijk*, doch *uiterlijk 9 Juli a.s.*, op te geven.

Toelichting bij het Programma.

Teneinde een vlotte afwerking van het programma te bevorderen, stelt de Rotterdamse Chemische Kring autobussen beschikbaar voor het vervoer der leden:

- op 20 Juli na afloop van de voordracht van Prof. De bije van het gebouw der Handelshoogeschool naar het Stadhuis;
- op 20 Juli na afloop van den koffiemaaltijd van Café-Restaurant „Tivoli” naar de verschillende fabrieken, waarheen excursies plaats vinden en na afloop daarvan weer terug naar de diverse hotels;
- op 21 Juli na afloop der sectievergaderingen van het gebouw der Handelshoogeschool naar Café-Restaurant „Tivoli”;
- op 21 Juli na afloop van de lunch en de voordracht van Ir. van Bruggen over den tunnelbouw naar de tunnelwerken.

Hotels.

De regelingscommissie beveelt de volgende hotels aan:

	Logies met ontbijt:	idem met bad:
Atlanta	f 4.—	f 6.—
Central	„ 3.—	„ 4.50
Coomans	„ 3.50	„ 4.50
Royal	„ 2.50	„ 3.20
Weimar	„ 4.—	„ 5.—
Z.H. Koffiehuis	„ 2.50	

Al deze prijzen zijn exclusief omzetbelasting en bediening. Men wordt verzocht niet direct bij de hotels te reserveren, maar dit aan de regelingscommissie over te laten. Indien men beslist in een bepaald hotel wenscht te logeeren, gelieve men dit op de adreszijde van de aanmeldingskaart te vermelden. Zoo mogelijk zal dan met dezen wensch rekening worden gehouden.

Men wordt verzocht zelf in het hotel af te rekenen; de de regelingscommissie geeft voor logies dus geen betalingsbons uit.

Koffiemaaltijd op 20 Juli.

De in het toe te zenden bonboekje aanwezige bon wordt tijdens den maaltijd door het bedienend personeel opgehaald.

Excursies op 20 Juli.

De directies der te bezoeken bedrijven behouden zich het recht voor geen toegang te verleen aan chemici, die in dienst zijn bij concurreerende fabrieken. Den deelnemers wordt daarom verzocht hun beroep op de aanmeldingskaart in te vullen.

Verder behoudt de regelingscommissie zich het recht voor, indien de deelneming aan bepaalde excursies te groot wordt, zoodat de betrokken fabrieksdirecties hiertegen bezwaar zouden hebben, een aantal leden in te deelen bij een andere excursie, dan waarvoor zij zich hebben opgegeven.

Officiël diner op 20 Juli.

Deelnemers, die naast elkaar wenschen te zitten of een groep willen vormen, gelieven dit op de adreszijde van de aanmeldingskaart mede te deelen. Met hun wenschen zal, voor zoover mogelijk, rekening worden gehouden.

De regelingscommissie zal er zorg voor dragen, dat aan de deelnemers tijdig een kaart wordt uitgereikt, waarop hun plaats aan tafel is aangegeven.

De in het toe te zenden bonboekje aanwezige bon wordt tijdens den maaltijd door het bedienend personeel opgehaald en geldt als betaling.

Warme lunch op 21 Juli.

In het toe te zenden bonboekje zal voor die leden, die zich voor deze lunch opgeven, een bon aanwezig zijn, welke eveneens als betaling geldt en door het bedienend personeel tijdens den maaltijd zal worden opgehaald.

Excursie tunnelwerken op 21 Juli.

Den leden, die niet deelnemen aan de warme lunch op 21 Juli, maar wel de inleiding van Ir. J. P. van Bruggen over de Maastunnel wenschen bij te wonen, wordt aangeraden niet later dan te 13 uur in Café-Restaurant Tivoli aanwezig te zijn.

Dames.

Niet alleen dames-leden, maar ook dames van leden, zullen te Rotterdam hartelijk welkom zijn, ook bij de excursies.

Agenda van de Huishoudelijke Vergadering

op Donderdag 20 Juli 1939, te 9 uur v.m., in het Gebouw der Ned. Handelshoogeschool, Pieter de Hoochlaan 122, te Rotterdam.

1. Opening.
2. Verslag, tevens Notulen van de 83e Algemeene Vergadering, op 23 December 1938 te Amsterdam gehouden (Chem. Weekblad 14 Januari 1939, blz. 20 e.v.).
3. Mededeelingen.
4. Verslag van het Algemeen Bestuur over 1938 (zie blz. 463).
5. Rekening en Verantwoording van den Penningmeester (zie blz. 466).
6. Verslagen der Commissies over 1938 (zie blz. 468 e.v.).
7. Voorstel tot wijziging van het Reglement.
8. Benoeming van een lid der Bibl.-Commissie in tusschentijdsche vacature.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Toelichting.

ad 7. Telken jare worden moeilijkheden ondervonden met leden, die hun (haar) lidmaatschap wenschen op te zeggen en hiervan in den loop van November kennis geven in de veronderstelling, dat zij hiertoe tijdig overgaan. Het Algemeen Bestuur heeft het daarom gewenscht gevonden den uitersten datum, waarop nog het lidmaatschap voor het volgend jaar kan worden opgezegd, te verschuiven van 31 October naar 30 November en stelt daarom voor in artikel 4 van het Huishoudelijk Reglement, regel 5, in plaats van 1 November te lezen 1 December.

ad 8. Voorgesteld wordt voor de vacature Mej. Ir. Ch. M. van Dijk:

1. Mej. Ir. P. M. van Zon te Rotterdam.
2. Ir. R. Dooper te Delft.

Nieuwe leden.

De in het Chemisch Weekblad van 29 April j.l. onder 107—109 genoemde candidaat-leden zijn thans aangenomen als gewone leden.

Veranderingen en aanvullingen aan te brengen in de ledenlijst 1939.

- Blz. 29: Boer (Dr. F. de), Amsterdam-W., Jul. v. Stolbergstraat 38 huis.
 „ 33: Bruynes (J.), Scheveningen, Prins Willemstraat 23 B.
 „ 39: Duin (M. C. van), Bruinisse (Zeeland), Burg. Hagelaan.
 „ 41: Elion (Dr. L.), Larchmont, New-York (U. S. A.), 151 Hickory Grove Drive.
 „ 43: Gelder (Dr. Ir. D. W. van), Maasriel, Kon. Wilhelminalaan 88.
 „ 45: Goethals (Dr. C. A.), Amsterdam-Z., J. W. Brouwersstraat 151.
 „ 47: Haayman (drs. P. W.), Amsterdam-C., Weteringschans 251.
 „ 52: Houten (H. van), chem. cand., Amsterdam-Z., J. Luykenstraat 34 huis.
 „ 53: Hulstkamp (drs. J.), Voorburg, Oosteinde 23.
 „ „: Janetzky (drs. E. F. J.), den Haag, Tomatenstraat 69.
 „ 61: Lanzing (Mej. Dr. J. C.), Batavia-C., Java (N. O.-I.), Djamboelaan 56a, scheik. a. h. Eykmaninstituut.
 „ 67: Minjer (Mej. Dr. Ir. C. H. de), Delft, Oude Delft 12.
 „ 74: Prins (Dipl. Ing. D. A.), Basel (Zwitserland), Markt-platz 18, b. Schmid.
 „ 94: Weyden (Dr. P. W. M. van der), Zwijndrecht, Rotterdamscheweg 104.

Dr. T. VAN DER LINDEN.

den Haag, telefoon 721636 (na 6 u. n.m.).

Verslag van het Algemeen Bestuur omtrent de handelingen en bevindingen van de Nederlandsche Chemische Vereeniging in 1938.

Algemeen Bestuur. De samenstelling van het Algemeen Bestuur was in het verslagjaar als volgt:

Dr. C. A. Lobry van Troostenburg de Bruyn, Voorzitter.

Mr. drs. J. Alingh Prins, Onder-Voorzitter.

Dr. T. van der Linden, Secretaris.

Dr. G. J. van Meurs, Penningmeester.

Dr. J. van Alphen.

S. G. Cath, apoth.

Ir. C. J. Snijders Jr.

Dr. H. G. K. Westenbrink.

Dr. W. A. van Dorp (aangewezen door de Ver. van de Ned. Chem. Industrie).

Het Algemeen Bestuur vergaderde in dit jaar 6 maal, n.l. op 15 Januari, 26 Maart, 9 Juli, 15 October, 26 November en 23 December. De Bestuursvergadering op 23 December werd als gebruikelijk in Amsterdam gehouden, alle overige in den Haag. In deze vergaderingen werden de voorstellen voor de beide Algemeene Vergaderingen voorbereid, instelling van nieuwe Commissies en haar samenstelling, de vertegenwoordiging der Vereeniging en tal van kwesties, de belangen der Vereeniging rakende, behandeld. De meer belangrijke gebeurtenissen en besluiten zijn hieronder onder de desbetreffende hoofden vermeld.

Algemeene Vergaderingen. De 82e Algemeene Vergadering werd op 20, 21 en 22 April te Amsterdam gehouden. Een uitvoerig verslag van deze vergadering, die in zekere mate in het teken stond van de herdenking van het 35-jarig bestaan der Vereeniging, is afgedrukt op blz. 375 e.v. van het Chem. Weekblad van 1938. In hetzelfde nummer op blz. 370 e.v. treft men het Verslag van het Huishoudelijk gedeelte dezer vergadering aan. In deze vergadering, waarin door den Voorzitter een korte terugblik werd geworpen op de geschiedenis der Vereeniging en meer speciaal op die der laatste tien jaren, werden na de goedkeuring der Verslagen van het Algemeen Bestuur en van de verschillende Commissies over 1937 benevens de Rekening en verantwoording van den Penningmeester over datzelfde jaar, vijf nieuwe eereleden benoemd, waarna aan dezen, voor zoover aanwezig, door den Voorzitter met toepasselijke woorden de bij deze benoeming behorende oorkonde werd uitgereikt. De namen dezer nieuwe eereleden zijn: Prof. Dr. P. Debye te Berlijn, Dr. J. J. van Laar te Tavel sur Clarens (Zwitserland), Dr. P. A. Meerburg te Bussum, Prof. Dr. N. Schoorl te Utrecht en Ir. A. Slingervoet Ramondt, den Helder. In den tijd tusschen de Huishoudelijke Vergadering en de plechtigheid der uitreiking der oorkonden, hield Dr. J. H. de Boer te Eindhoven een voordracht over „Atomaire onregelmatigheden bij eenvoudige verbindingen”. Deze voordracht is in extenso opgenomen op blz. 542 e.v. van het Chem. Weekblad 1938.

De 83e Algemeene Vergadering in December werd eveneens te Amsterdam gehouden en wel, evenals het vorig jaar, twee dagen vóór Kerstmis. Ofschoon de weersomstandigheden (sneeuwval) en als gevolg

daarvan verkeersstagnaties het bezoek aan deze vergadering sterk belemmerden, was de opkomst der leden, zoowel op de Algemeene Vergadering zelf als op die der Secties, zeer bevredigend.

Een verslag van de Huishoudelijke Vergadering is opgenomen in het Chem. Weekblad van 14 Januari 1939, blz. 20. In deze vergadering gaf de Voorzitter, wiens zittingsperiode einde van dit Verslagjaar afliep, een kort overzicht van de voornaamste gebeurtenissen gedurende zijn driejarige Voorzittersperiode. Vervolgens werden na een korte herdenking der in het verslagjaar overleden leden der Vereeniging enkele mededeelingen gedaan omtrent de tijdschriften, het Chemisch Weekblad en het Recueil; werden de jubilea van de Leidsche (30 jaar), Rotterdamsche (25 jaar) en Delftsche (25 jaar) Chemische Kringen vermeld en de in het Verslagjaar gehouden Symposia gememoreerd. Nadat nog de aandacht was gevestigd op het kort te voren uitgebrachte verdienstelijke rapport der Commissie in zake Psychotechnisch onderzoek van academisch gevormde chemici, werden tot leden van het Algemeen Bestuur benoemd Prof. Dr. H. J. C. Tendeloo (in de vacature Dr. C. A. Lobry de Bruyn), Dr. H. Ph. Baudet (in de vacature Dr. J. van Alphen) en Dr. Ir. R. Houwink (in de vacature Ir. C. J. Snijders Jr.). Mr. drs. Alingh Prins werd in de plaats van Dr. C. A. Lobry de Bruyn tot Voorzitter gekozen.

Het voorstel tot reductie op de contributie van minder finantieelkrachtige leden, zooals ook in de drie voorafgaande jaren toegepast, werd ook voor 1939 aangenomen en de begroting voor 1939 goedgekeurd. Nadat enkele artikelen, beoogende de instelling van een invaliditeits- en ouderdomsrenteverzekering benevens een ouderdomsgrens voor personeel en functionarissen, ter opneming in het Huishoudelijk Reglement waren goedgekeurd en de vergadering accoord was gegaan met het instellen van een fonds ter bestrijding der kosten van de internationale vertegenwoordiging, sprak de Voorzitter woorden ten afscheid tot de aftredende Bestuursleden, en een woord van welkom tot den nieuw optredenden Voorzitter, waarna hij zelf woorden van lof, zoowel uit de vergadering als uit het Bestuur, voor zijn beleid gedurende zijn Voorzittersperiode in ontvangst had te nemen. Voor verdere bijzonderheden zij naar het in het Chem. Weekblad afgedrukte Verslag verwezen.

Hierna hield Dr. Ir. R. Houwink te Eindhoven een voordracht over „Molecuulgrootte, ruimtevuulling en rheologische eigenschappen van de stof”. Een korte samenvatting dezer voordracht treft men aan in het bovenvermelde Verslag dezer vergadering.

Raad van Overleg. De Raad van Overleg kwam op 12 November te Utrecht bijeen. De punten ter behandeling op deze vergadering waren:

- Het voorstel van het Alg. Bestuur tot het instellen van een invaliditeits- en ouderdomsrenteverzekering en het vaststellen van een leeftijdsgrens voor personeel en functionarissen.
- Het voorstel tot instellen van het fonds ter bestrijding der kosten van de internationale vertegenwoordiging.

Na uitvoerige discussie hechtte de Raad van Overleg met algemeene stemmen zijn goedkeuring aan de voorstellen.

Leden. De Vereeniging had in het afgelopen jaar wederom het overlijden van een harer eereleden te betreuren, n.l. van Dr. J. J. van Laar. Verder ontvielen haar door den dood de volgende gewone leden: Dr. N. F. Moerman, Dr. J. R. Katz, Dr. W. J. de Mooij, L. Schoorl, Sir Robert Mond, Ir. G. W. P. Lieth, Dr. A. van Raalte, Dr. G. van der Sleen; evenzoo overleden de oud-bestuursleden: S. Schwarz en Johan Ketjen en het oudlid Dr. J. C. A. Simon Thomas.

In de Algemeene Vergadering op 23 December te Amsterdam werd een herdenkingswoord aan hen gewijd.

Door bedanken en om andere redenen vielen totaal af 68 leden, waartegenover in het verslagjaar 62 (plus 92 reeds voorgehangen in 1937) nieuwe leden toetraden.

Per 1 Januari 1939 waren voorgehangen 88 leden. De ledenlijst telde dus na deze mutaties per 1 Januari 1939 18 eereleden, 2048 gewone, buitengewone en geassocieerde leden (incl. de 88 candidaatleden) en 59 donateurs, totaal 2125 namen.

Chemisch Weekblad, Recueil, Chem. Jaarboekje, Huish. Reglement.

Het *Chemisch Weekblad* met de *Rubriek v. Handel en Industrie* en het *Recueil* verschenen regelmatig. In verband met het 35-jarig jubileum van het *Chemisch Weekblad* verscheen in de *Rubriek v. Handel en Industrie* een overzicht over de ontwikkeling der Chemische Industrie in Nederland, benevens tal van beschrijvingen van heden bestaande industrieën. Het verzamelregister over de eerste 30 jaargangen van het *Blad*, bewerkt door Dr. P. A. Meerburg, verscheen in het begin van het verslagjaar en werd tegen ongeveer den kostprijs aan de leden ter beschikking gesteld. Op 18 Juni verscheen een bijzonder nummer, geheel gewijd aan Prof. Dr. B. Sjollema, ter gelegenheid van diens aftreden als hoogleeraar aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht. Als Juninumnummer van het *Recueil* verscheen een lijvig „Böeseken-nummer”, waarin naast vele verhandelingen van Nederlanders ook tal van verhandelingen van buitenlandsche scheikundigen werden opgenomen. Dit nummer was een der uitingen van huldiging van Prof. Dr. J. Böeseken, bij diens aftreden wegens het bereiken van de wettelijke leeftijdsgrens als hoogleeraar in de organische scheikunde aan de Technische Hoogeschool te Delft.

In Juli en September werd door de firma Centen een extra reclame in het buitenland gevoerd tot verwerving van abonneementen op het *Recueil*. Resultaten van deze reclame zijn nog niet bekend.

Wat het *Chemisch Jaarboekje* betreft, hiervan verscheen een Supplement op de adreslijst (Dl. IA, Personalia) benevens de 16e herziene druk van Dl. II (Tabellenlijst), bewerkt door Prof. Dr. N. Schoorl. De bewerking van een nieuwen druk van Dl. III B (Boekenlijst) maakte in het verslagjaar goede vorderingen, zoodat deze in den loop van 1939 tegemoet gezien kan worden. Plannen zijn in voorbereiding om in 1939 eveneens een nieuwen druk te doen verschijnen van *Statuten en Huishoudelijk Reglement*, tevens bevattende de *Reglementen der Commissies*, het *Tarief voor Chemischen Arbeid* en het *Programma voor het Analystexamen*.

Vertegenwoordiging. De Vereeniging werd in den loop van het jaar vertegenwoordigd:

a. Op 23—25 Mei bij de Rubberconferentie te Londen door Prof. Dr. O. de Vries.

b. Op 11 Juni bij de teraardebestelling van Dr. W. J. de Mooij te Nijmegen door den Voorzitter.

c. Op 16 Juni bij het afscheidscollege van Prof. Dr. B. Sjollema te Utrecht door Dr. H. G. K. Westenbrink.

d. Op 24 Juni bij het afscheidscollege en het huldigingsdiner van Prof. Dr. J. Böeseken te Delft door den Voorzitter en den Secretaris.

e. Op 29 Juni bij de receptie ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Ned. Octrooibureau te 's-Gravenhage door den Onder-Voorzitter.

f. Op 1 Juli bij de Algemeene Ledenvergadering, tevens herdenking van het 20-jarig bestaan van de Vereeniging van de Ned. Chem. Industrie door den Voorzitter en den Secretaris.

g. Op 1 Juli bij de herdenking van het 25-jarig bestaan van het Rijksbureau voor Drinkwatervoorziening door den Voorzitter.

h. Op 14 September bij de crematie van den heer S. Schwarz, penningmeester van de Vereeniging van de Ned. Chem. Industrie, oud-bestuurslid der Ned. Chem. Vereeniging, door den Voorzitter en den Secretaris.

i. Op 23 en 24 September bij de Boerhaaveherdenking door den Voorzitter en den Secretaris.

j. Op 23 Sept.—2 Oct. bij het XVIIIe Congrès de Chimie industrielle te Nancy door Prof. Dr. Ir. H. I. Waterman. (Dit congres werd na enkele dagen in verband met den politieken toestand afgebroken.)

k. Op 21 October bij de inaugurale rede van Prof. Dr. Ir. P. E. Verkade te Delft door den Onder-Voorzitter en den Secretaris.

l. Op 14 November bij de viering van het 25-jarig bestaan van den Rotterdamschen Chemischen Kring door den Voorzitter.

m. Op 23 November bij de opening van het nieuwe organisch-chemische Laboratorium der Universiteit te Utrecht door den Secretaris.

n. Op 15 December bij de herdenking van het 30-jarig bestaan van den Leidschen Chemischen Kring door den Voorzitter.

o. Op 2 December bij de teraardebestelling van Dr. A. van Raalte te Amsterdam door den Voorzitter.

Symposia. Mede onder de auspiciën van onze Vereeniging werd op 21 Januari een druk bezocht Symposium over Octrooirecht en Techniek te Delft gehouden.

Excursies. Behalve de excursies ter gelegenheid van de 82e Algemeene Vergadering te Amsterdam werd op uitnodiging van de Algemeene Kunstzijde Unie te Arnhem op 8 Juni een excursie naar hare fabriek te Arnhem en de door haar aldaar ingerichte tentoonstelling op kunstzijdegebied georganiseerd. Bij deze excursie, welke door ongeveer 150 leden werd medegemaakt, werd het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door Dr. J. van Alphen.

Commissies. De in het begin van het verslagjaar ingestelde Commissie in zake Psychotechnisch Onderzoek van academisch gevormde chemici bracht tegen het einde van het jaar rapport uit (*Chem. Weekblad*

10 Dec. 1938, blz. 845) en werd daarna onder dankbetuiging aan de leden ontbonden verklaard.

Eveneens werd rapport uitgebracht door de Commissie van Advies in zake het voor de publicaties der Vereeniging gebruikte papier. De financiële consequenties hebben ingrijpende maatregelen op basis van dit rapport tot nu toe belet. Een en ander wordt nog nader overwogen.

Voor de werkzaamheden van de overige *Commissies* kan worden verwezen naar de hier achter volgende jaarverslagen.

Secties en Afdelingen.

Voor de werkzaamheden der Secties en Afdelingen (Chem. Kringen) kan worden verwezen naar de verslagen van de gehouden bijeenkomsten en Symposia, die in het Chemisch Weekblad zijn gepubliceerd.

Secretariaat.

Behalve de administratie en correspondentie van den Secretaris, die van den Penningmeester en die van de Commissie T. en C., werd ook de administratie en correspondentie van de Commissie voor Chemie en Luchtbescherming en die van de Commissie in zake Psychotechnisch Onderzoek van academisch gevormde chemici door het Secretariaat gevoerd.

Aantal ingekomen stukken, incl. Chemie en Luchtbescherming en Psychotechniek, excl. Commissie T. en C.: 3859. Aantal uitgegane stukken idem: 4460. Ingekomen stukken v. d. Commissie T. en C.: 515. Uitgane " " " " " " " " : 1166.

De balans en de rekening en verantwoording van den Penningmeester over 1938 geven aanleiding tot de volgende opmerkingen:

Nadat de heer P. Volbeda, die de Vereeniging sinds 1925 als accountant had bijgestaan, na de afsluiting der rekening over 1937 wegens gevorderden leeftijd ontslag had genomen, werd de controle op de boekhouding wederom opgedragen aan het „Eerste Nederlandsche Accountantskantoor van 1833, Moret en Starke” te 's-Gravenhage, dat ook vóór 1925 hiermede belast was geweest. Vanwege dit kantoor werden ook de hoofdboeken bijgehouden en de balans en rekening en verantwoording in overleg met den Penningmeester opgemaakt.

Het accountantskantoor heeft dd. 29 April 1939 een uitvoerig rapport aan het Algemeen Bestuur uitgebracht over het Vereenigingsjaar 1938. Aan dit rapport ontleenen wij enkele bijzonderheden, die onzerzijds nog eenigszins zijn aangevuld.

Balans.

Post „Gelden en effecten onder beheer der financiële Commissie”. Deze bedragen zijn in overeenstemming met de opgave van deze commissie, wier verslag elders in dit nummer is opgenomen. Het groote saldo, dat de F.C. op 31 December 1938 in kas had, was een gevolg van de onzekere toestanden in het grootste gedeelte van dat jaar, waarom de commissie meende tot herbelegging van de vrijgekomen gelden voorloopig niet te moeten overgaan.

Post „Debiteuren en nog te vorderen posten”. In dezen post is opgenomen een bedrag aan nog te vorderen contributies, groot f 1169,96, na aftrek van vermoedelijk oninbare posten, en een bedrag van

BALANS PER 31 DECEMBER 1938.

Bezittingen.

Kas	18.46
Postcheque- en Girodienst	448.83
Amsterdamsche Bank, 's-Gravenhage.	671.16
Rijkspostspaarbank	442.05
Spaarbank, Dordrecht	1.059.02
Gelden, onder beheer der Financiële Commissie	f 4.287.41
Effecten, onder beheer der Financiële Commissie	38.860.—
Kantoormeubilair.	f 1.—
Archiefjaargangen Recueil	1.—
Debiteuren en nog te vorderen posten	

Nagezien en accoord bevonden volgens ons rapport d.d. heden.

's-Gravenhage, 29 April 1939.

Eerste Nederl. Accountants-Kantoor van 1883
MORET & STARKE.

Schulden.

Kapitaal.	f 20.936.53
Reserve Chemiehuis	4.000.—
Reserve voor bijzondere uitgaven en publicaties	3.764.10
Crisisfonds.	10.167.22
D. B. Centen's Uitgevers-Mij., Amsterdam	7.227.61
Vooruit ontvangen:	
Contributies 1939	f 730 30
Abonnementen Recueil 1939	156.—
Crediteuren en nog te betalen kosten	
	886.30
	2.810.85
	f 49.792.61

REKENING EN VERANTWOORDING OVER 1938.

La sten.	Rekening 1938	Begrooting 1938	Rekening 1938	Begrooting 1938	Rekening 1938	Begrooting 1938
Toelage Secretaris	f 2.100.—	f 2.100.—	Contributies	f 25.000.—	f 27.163.—	f 26.616.82
" Penningmeester	300.—	300.—	af : Reserve	—	546.78	4.120.—
Salaris Administratief ambtenaar	1.500.—	1.500.—	Donaties en tijdelijke bijdragen	3.750 —	—	10.329.77
Onkosten secretariaat	1.250.—	f 1.172.95	Inkomsten Analyst-examens (zie debet)	1.000.—	—	—
Reis- en verblijfskosten Algemeen Bestuur	600.—	248.41	" Vacantiecursussen	—	—	55.37
Kosten van Vergaderingen	750.—	701.50	Rente kasgelden	100.—	—	1.055.89
Uitgaven Analyst-examen (zie credit)	—	—	" beleggingen	1.250.—	—	174.27
" Vacantie-cursussen	150.—	—	Diverse baten	25.—	—	291.54
Secities en Afdelingen	1.375.—	—	Chemisch jaarboekje	100.—	—	84.17
Union en Internationale vertegenwoordiging	275.—	—	Symposium Chemie en luchtbescherming	—	—	—
Lidmaatschappen	50.—	—				
Conferentie Voedingsmiddelscheikunde	1.500.—	—				
Bijdrage Crisisfonds	750.—	—				
Reserve bijzondere uitgaven en Publicaties	3.000.—	f 3.000.—				
Diverse uitgaven	1.800.—	1.500 —				
Toelage Hoofdredacteur	1.200.—	1.891.81				
Salaris Assistent-redacteur	—	—				
Onkosten redactie-bureau	450.—	—				
Commissies	250.—	—				
Chemisch Jaarboekje	11.715.—	—				
Nadeelig saldo expl.-rek. Chemisch Weekblad	2.835.—	—				
Nadeelig saldo expl.-rek. Recueil trav. chim.	625.—	—				
Saldo naar Kapitaal	f 31.225.—	f 42.727.83				

Nagezien en accoord bevonden volgens ons rapport d d. heden.

's-Gravenhage, 29 April 1939.

Eerste Nederl. Accountants-Kantoor van 1883.

MORET & STARKE.

EXPLOITATIEREKENING VAN HET CHEMISCH WEEKBLAD OVER 1938.

Lasten.	Baten.		
	Begrooting 1938.	Rekening 1938.	Begrooting 1938.
2149 Exemplaren	f 12.390.—	f 11.887.—	f 1.000.—
Meerdere kosten omvang en kleine letter . .	—.—	1.620.—	
Drukwerk en meerprijs papier	—.—	365.70	
Cliché's	400.—	491.37	2.478.77
Extra porti buitenland	450.—	387.60	688.77
Honoraria	1.250.—	1.171.99	18.20
Vertaalkosten	—.—	3.20	124.05
			f 4.309.79
			11.715.—
			11.617.07
	f 14.490.—	f 15.926.86	f 15.926.86

EXPLOITATIEREKENING VAN HET RECUEIL DES TRAVAUX CHIMIQUES DES PAYS-BAS OVER 1938.

Lasten.	Baten.		
	Begrooting 1938.	Rekening 1938.	Begrooting 1938.
1225 Exemplaren	f 9.070.—	f 8.381.25	f 1.893.98
Meerdere kosten omvang	—.—	2.364.63	f 3.896.91
Af: Terugontvangen van Böeseken-comité	—.—	2.141.38	81.—
Cliché's	350.—	223.25	3.815.91
Porti binnen- en buitenland	600.—	230.74	2.924.60
Verzekering voorraad	—.—	600.85	195.75
Vertaalkosten	1.250.—	17.60	210.46
Reis- en verblijfskosten	100.—	1.183.55	381.—
		8.60	—.—
			f 9.421.70
			1.224.14
	f 11.370.—	f 10.645.84	f 10.645.84

Nagezien en accoord bevonden volgens ons rapport d.d. heden.

's-Gravenhage, 29 April 1939.

Eerste Nederl. Accountants-Kantoor van 1883.

MORET & STARKE.

nog te vorderen abonnementen Recueil, groot f 265,36, eveneens na aftrek van vermoedelijk oninbare posten.

Post „Reserve voor bijzondere uitgaven en publicaties”. Op de vorige balans kwamen voor een Reserve Register Chemisch Weekblad en een Reserve Chemisch Jaarboekje. Deze reserves zijn thans gecombineerd met de bedoeling uit dezen post de kosten te bestrijden van extra uitgaven en van publicaties, die veelal het bedrag, dat ervoor op de begroting kan worden uitgetrokken, te boven gaan.

Post „Crisisfonds”. Vergeleken met de vorige balans blijkt het Crisisfonds slechts f 160.— te zijn ingeteerd, zoodat het bedrag ad f 1500, dat in 1938 ten laste van de Verlies- en Winstrekening aan het fonds is toegevoegd, bijna toereikend is geweest, om de onkosten te bestrijden.

Rekening en Verantwoording.

In afwijking van de in vorige jaren gevolgde methode zijn thans de baten en lasten van het Chemisch Weekblad en die van het Recueil (beide met uitzondering van de kosten van redactie) op afzonderlijke exploitatierekeningen opgenomen, waarvan de saldi naar de Rekening en Verantwoording zijn overgebracht.

Post „Chemisch Jaarboekje”. Het bedrag, waarmee de kosten van den nieuwen druk van dl. II (Tabellenboek) de voor dit doel gekweekte reserve te boven gingen, is op de rekening verantwoord, zoodat deze kosten thans geheel zijn afgeschreven.

Post „Contributies”. Het steeds toenemend aantal leden is oorzaak, dat de contributies bijna f 2.000.— meer hebben opgebracht dan in 1937.

Een verminderde contributie van f 10.— betaalden 83 (vorig jaar 66) leden; een contributie van f 5.— 181 (vorig jaar 205) leden. De huisgenooten-contributie ad f 5.— werd door 11 (12) leden betaald, de contributie van het geassocieerde lidmaatschap door 12 (6) leden.

In dit verband moet de opmerking worden gemaakt, dat niet alle leden een juist begrip toonen van het instituut der gereduceerde contributie. Dit is bedoeld, om leden, wien het anders onmogelijk zou zijn of in ieder geval zeer moeilijk zou vallen, lid van de Vereeniging te worden of te blijven, tegemoet te komen. Ten einde iederen schijn van willekeur bij de te nemen beslissingen te vermijden, heeft het Algemeen Bestuur onder goedkeuring van de Algemeene Vergadering voorwaarden vastgesteld, waaraan voldaan moet worden, om voor reductie in aanmerking te komen. Dit brengt mede, dat van tijd tot tijd reductie op de contributie moet worden toegestaan aan leden, die in zoodanige omstandigheden leven, dat men niet kan verwachten, dat het betalen van de normale contributie voor hen ook maar eenigszins bezwaarlijk zou zijn. Het Algemeen Bestuur meent met deze opmerking te kunnen volstaan en verzoekt alle leden, die reductie op de contributie aanvragen, het vorenstaande ernstig te willen overwegen en te bedenken, dat hoe meer leden de normale contributie betalen, des te meer voor alle leden kan worden gedaan.

Post „donaties en tijdelijke bijdragen”. Het Algemeen Bestuur constateert met genoegen, dat de Ver-

eeniging een groot aantal donateurs bezit, op wier bijdragen het bij de vaststelling van de begroting vertrouwen kan. *Toch zijn er nog talrijke industrieën in ons land, die bij den vooruitgang van de chemie ten zeerste gebaat zijn en op wier weg het daarom zou liggen, onze Vereeniging met een jaarlijksche donatie te steunen. Laten de leden, die daartoe in de gelegenheid zijn, eens trachten deze industrieën als donateur te werven.*

Post „Rente beleggingen”. Door den gedaalden rentestandaard, maar vooral, doordat een groot gedeelte van het kapitaal van de Vereeniging in 1938 onbelegd bleef, is belangrijk minder rente gekweekt dan vorig jaar.

Post „Symposium chemie en luchtbescherming”. Het hieronder opgenomen bedrag is het aandeel der Vereeniging in de exploitatie van de desbetreffende uitgave van N.V. D. B. Centen's Uitg.-Mij.

Exploitiatierekening Chemisch Weekblad.

Hierin is vooral verheugend het aandeel in de advertenties, dat dit jaar onverwacht hoog is geweest (ruim f 1.000.— meer dan vorig jaar), dank zij de activiteit op dit gebied van de Uitgevers.

Idem Recueil.

De posten „abonnementen van leden en aandeel abonnementen niet-leden”, laten zien, dat de in 1937 gevoerde propaganda ook in het afgelopen jaar nog vruchten gedragen heeft. Bovendien heeft de N.V. D. B. Centen's Uitgevers Maatschappij in 1938 aan tal van buitenlandsche adressen een circulaire gezonden. Deze reclame wordt door haar in 1939 voortgezet. Het aantrekkelijker uiterlijk van ons maandblad zal verder hieraan ook niet vreemd zijn geweest.

Toch zijn er nog te veel leden, die zich van het Recueil afzijdig houden. Ook al heeft men zijn speciale vaktijdschriften, waardoor men voor den inhoud van een algemeener periodiek minder belangstelling heeft, toch zou men voor het stuk „nationale propaganda”, dat er in ons Recueil steekt, waardeerding kunnen toonen, door een abonnement te nemen. Voor vele leden kunnen de kosten geen bezwaar opleveren.

Het Algemeen Bestuur,

J. ALINGH PRINS, Voorzitter.

T. v. d. LINDEN, Secretaris.

G. J. VAN MEURS, Penningmeester.

Verslag van den Chemischen Raad over 1938.

Per 1 Januari 1938 traden de leden Sinnige, Terwen, Waller en Wibaut af. Zij werden vervangen door de Heeren E. Cohen, Voerman, Ross van Lennep en E. Ch. Prins. Het secretariaat werd met ingang van denzelfden dag opgedragen aan het lid van Nieuwenburg. De Raad hield in het jaar 1938 twee vergaderingen, de eerste ter voorbereiding van de Conferentie van de Union te Rome, de tweede ter bespreking van de wijze, waarop de buitenlandsche vertegenwoordiging in het vervolg zal worden gefinancierd.

De Secretaris.

C. J. VAN NIEUWENBURG.

Verslag over 1938 van de Redactie-Commissie van het Chemisch Weekblad.

De commissie was in 1938 als volgt samengesteld: Dr. C. A. Lobry de Bruyn, Dr. G. C. A. van Dorp, Dr. C. Groeneveld, Dr. Ir. J. A. M. van Liempt, Dr. A. Bloemen, Secretaris.

Onder voorzitterschap van Dr. W. P. Jorissen werd eenmaal vergaderd, waarbij de verhuizing van het redactie-bureau naar den Haag, Willem Witsenplein 6, en de verandering van het formaat van het Chemisch Weekblad de voornaamste punten waren. Beide veranderingen hebben inmiddels, zooals bekend, plaats gehad.

De Secretaris,
A. BLOEMEN.

Verslag over 1938 van de Redactie-Commissie van het Recueil.

Per 1 Januari 1938 traden de Heeren ter Meulen en Voerman af als leden der Redactie-Commissie; zij werden opgevolgd door de Heeren Schoorl en Waterman. De samenstelling van het Bureau onderging door het aftreden der beide eerstgenoemde Heeren eveneens een wijziging en was gedurende 1938 als volgt: Olivier (Voorzitter), de Boer (Secretaris), Jorissen, Meerburg, van Nieuwenburg, Rein- ders en Verkade.

Dank zij de zeer uitgebreide aflevering No. 6 (Böeseken-nummer) omvat de jaargang 1938 van het Recueil meer pagina's dan gewoonlijk het geval is; het aantal steeg tot 1476. Genoemd Böeseken-nummer omvatte 347 pagina's en bevatte 57 artikelen van collega's, medewerkers en oud-leerlingen van Prof. Böeseken, terwijl voorts vele buitenlandsche geleerden van naam aan dit nummer hun medewerking verleenden.

De overige nummers van den jaargang 1938 bevatten tezamen 97 artikelen, waarvan 49 in de rubriek Organische Chemie, 44 in de rubriek Anorganische en Fysische Chemie en 4 in de rubriek Analytische Chemie. In 17 dezer artikelen werd de Fransch, in 31 de Duitsche en in 49 de Engelsche taal gebruikt. In het Böeseken-nummer vindt men vrijwel dezelfde procentueele verdeling over deze drie talen.

Blijkens de opgaven in de lijsten der Bibliographie Néerlandaise zijn ook in 1938 nog wel eenige artikelen, die in het Recueil thuis behoorden, in andere tijdschriften geplaatst; blijkbaar zijn er nog eenige onderzoekers, die hun schroom om in het Recueil te publiceren nog niet geheel hebben overwonnen.

Verheugend is het echter te constateeren, dat de toevloed van artikelen in het begin van 1939 reeds zóó groot is, dat de jaargang 1939 met eenige omvangrijke afleveringen zal beginnen.

De Voorzitter,
S. C. J. OLIVIER.
De Secretaris,
J. H. DE BOER.

Verslag van de Redactie-Commissie voor het Chemisch Jaarboekje over 1938.

Gedurende het verslagjaar 1938 verschenen: een supplement Deel I A (Personalia), bewerkt door Dr. T. van der Linden, Secretaris der Ned. Chem.

Vereeniging en Deel II (Tabellen), 16de druk, bewerkt door Prof. Dr. N. Schoorl. In den loop van 1939 zullen verschijnen Deel I A (Personalia) en Deel III B (Boekenlijst).

Op de Alg. Vergadering van de Ned. Chem. Ver. werden de aftredende leden Dr. G. L. Voerman en Ir. A. Slingervoet Ramondt vervangen door Dr. J. D. Jansen en Dr. Ir. F. Ph. A. Tellegen.

De Secretaris,
P. A. MEERBURG.

Verslag van de Bibliotheek-Commissie over 1938.

In plaats van het op 1 Januari 1938 aftredende lid Dr. Ir. F. Ph. A. Tellegen werd gekozen Dr. Ir. P. M. Heertjes te Delft, terwijl in de vacatures, ontstaan door bedanken van mej. Dr. Ir. A. E. Korvezee, vertrek van Dr. A. J. Haagen Smit en overlijden van Dr. H. J. Verweel werd voorzien door verkiezing van resp. Dr. Ir. J. van Loon, den Haag, Dr. J. F. Reith te Utrecht en Drs. A. Gorter te Amsterdam.

Toen het Algemeen Bestuur in Januari 1938 definitief besloot om een nieuwen druk van de Boekenlijst 1932 te doen verschijnen, zetten de leden der Commissie zich aan het werk om gegevens daarvoor te verzamelen. Daar het binnenkomen dier gegevens meerendeels vrij laat geschiedde en het registreren meer tijd vorderde, dan verwacht werd, kon de secretaris eerst einde 1938 het manuscript voor den drukker gaan samenstellen. De nieuwe uitgave wordt in den zomer van 1939 tegemoet gezien.

De Voorzitter,
W. P. JORISSEN.
De Secretaris,
A. SLINGERVOET RAMONDT.

Verslag over 1938 van de Commissie voor de Conferentie over Voedingsmiddelscheikunde.

De samenstelling der Commissie onderging per 1 Januari 1938 de volgende wijzigingen. De heer E. I. van Itallie, de voorzitter, die de conferenties van 1932 te Arnhem, van 1934 te 's-Hertogenbosch en van 1936 te Dordrecht had geleid, moest volgens rooster aftreden. Zijn plaats als lid werd ingenomen door Dr. J. J. Hoff, als voorzitter trad het lid Prof. Dr. B. C. P. Jansen in functie. Het secretariaat ging over van Dr. C. I. Kruisheer te Leiden op Ir. J. Straub te Amsterdam, met het oog op de voorbereiding van de in 1938 te Amsterdam te houden conferentie. De volledige samenstelling der Commissie werd daardoor als volgt:

Prof. Dr. B. Sjollema, Utrecht (Ch.)	Aftr. 1 Jan. 1939
Dr. J. J. Hofman, Den Haag (Ph.)	1940
Ir. J. Straub, Amsterdam (Ch.)	secretaris 1941
Prof. Dr. D. van Os, Groningen (Ph.)	1942
Dr. C. I. Kruisheer, Leiden (Ch.)	1943
Dr. J. Temminck Groll, Amsterdam (Ph.)	1944
Prof. Dr. B. C. P. Jansen, Amsterdam (Ch.)	voorzitter 1945

Dr. J. J. Hoff, Haarlem (Ph.) 1946

In de plaats van Prof. Dr. B. Sjollema, die volgens rooster per 1 Januari 1939 af moest treden, werd Dr. Ir. J. P. K. van der Steur door de Ned. Chem. Ver. aangewezen.

De Commissie had reeds in 1937 als onderwerp voor de Conferentie van 1938 gekozen: „Chemische methoden voor de bepaling der vitamines en haar practische beteekenis”. Zij vond daarvoor de volgende sprekers: L. K. Wolff, B. C. P. Jansen, A. Emmerie, M. van Eekelen, E. H. Reerink en L. W. van Esveld.

De bijeenkomst zou, volgens regel, te Leeuwarden hebben moeten plaatsvinden, aansluitend aan de voor 1938 te Leeuwarden uitgeschreven Algemeene Vergadering der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. De sprekers hadden echter voor de te houden practische demonstraties behoefte aan de hulpmiddelen van een Universiteits-laboratorium. Met goedvinden van de beide Hoofdbesturen werd daarom van den regel afgeweken en koos men Amsterdam als plaats van samenkomst. De meer centrale ligging der vergaderplaats was tevens van belang in verband met de hoop, dat genoodigde autoriteiten de Conferentie zouden bijwonen.

De Conferentie werd op 22 April te Amsterdam gehouden, in aansluiting aan de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Chemische Vereeniging. Omgekeerd zal nu de in 1940 te houden conferentie aansluiten bij de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, in plaats van bij die der Nederlandsche Chemische Vereeniging. De vergadering nam een geheelen dag in beslag, het aantal deelnemers bedroeg ongeveer 130. Zonder twijfel zal zij de invoering in de praktijk bevorderd hebben van de verschillende eenvoudige chemische bepalingsmethoden voor vitamines, die de laatste jaren gevonden zijn. De tekst der voordrachten is gepubliceerd in het Chemisch Weekblad van 30 Juli 1938 (deel 35, pgn. 558—586) en in de Deutsche taal in het Zeitschrift für Vitaminforschung (Bern) als aflevering 3/4 van deel 7 (Augustus 1938). Exemplaren van deze aflevering zijn nog beschikbaar voor belangstellenden. Een overzicht van het verhandelde van de hand van den heer E. I. van Itallie is verschenen in het Pharmaceutisch Weekblad van 1938 (deel 75, pgn. 492—501).

De Commissie is veel dank verschuldigd aan de sprekers in de Conferentie voor alle zorg, die zij zich voor het welslagen der vergadering hebben gegeven, aan Prof. Dr. C. G. Heringa en zijn staf voor de ontvangst in zijn localiteiten en voor assistentie bij de demonstraties, aan de redacteurs der tijdschriften voor de vlotte medewerking, die spoedige plaatsing van het volledige verslag mogelijk maakte, en, niet te vergeten, aan Dr. J. A. Wiegand voor het groote aandeel, dat hij in de practische werkzaamheden van voorbereiding en afwikkeling aller conferentiezaken heeft willen nemen.

De Voorzitter,
B. C. P. JANSEN.
De Secretaris,
J. STRAUB.

Verslag van de Commissie tot herziening van het Tarief voor Chemischen Arbeid over 1938.

De Commissie heeft in het verslagjaar niet vergaderd, aangezien geen aanvragen tot herziening van het tarief waren ingekomen en ook anderszins geen aanleiding bestond tot het houden van besprekingen.

Aan het einde van het jaar waren volgens het

rooster aan de beurt van aftreding Mej. Dr. H. H. de Wolff, Dr. B. R. de Bruyn en Dr. S. S. Cohen. Mej. Dr. de Wolff werd herkozen als lid van de Commissie, terwijl in de plaats van Dr. de Bruyn en Dr. Cohen, die zich niet meer herkiesbaar stelden, werden benoemd Ir. K. J. B. De Kleermaeker en Jhr. Ir. R. J. Boddaert.

De Voorzitter,
D. MOL.
De Secretaris,
L. H. LOUWE KOOYMANS.

Verslag van de Commissie voor Octrooibelangen over 1938.

In het afgelopen jaar beperkten zich de werkzaamheden der Commissie tot het behandelen van een verzoek om inlichtingen van een lid der Nederlandsche Chemische Vereeniging.

Op 1 Januari j.l. trad het lid van de Commissie Ir. M. Cohen af. In zijn plaats werd gekozen de heer Dr. L. van der Grinten te Venlo.

De Secretaris,
J. N. ELGERSMA.

Verslag der Onderwijscommissie over 1938.

In 1938 zijn door de Commissie geen vergaderingen gehouden. De gewone loopende zaken (verkoop publicaties, en het verstrekken van gevraagde inlichtingen) zijn door het bureau afgedaan.

De Voorzitter,
J. P. WIBAUT.
De Secretaris,
DE GEE.

Verslag van de Commissie voor Vacantiecursussen over 1938.

In 1938 werden een drietal vacantiecursussen gehouden in de maand September.

Prof. Dr. A. H. W. Aten gaf een cursus over de pH -bepaling en potentiometrische titraties, waaraan deelgenomen werd door een 4-tal cursisten.

Voor het behandelde kan verwezen worden naar het verslag der Commissie in vorige jaargangen.

Een der cursisten schrijft:

„De glasheldere uiteenzettingen van Prof. Aten, de rustige sfeer, de ruime gelegenheid tot zelf-experimenteeren, de uitnemende assistentie hebben er toe geleid, dat de deelnemers met groote voldoening op dezen leerzamen cursus kunnen terugzien.”

De heer J. Slis Wzn. gaf te Utrecht 2 cursussen in het Pharmaceutisch Laboratorium van 12—14 en van 15—17 Sept. 1938 aan resp. 10 en 9 apothekers.

Een der cursisten schrijft daarover:

„Op den eersten cursus werden eenige besprekingen gehouden over enkele voorschriften van den C. M. N., verschillende moeilijkheden van practijk- en examenrecepten besproken en in de middaguren tot een bevredigende oplossing gebracht. Na een uitvoerige uiteenzetting omtrent de „Emulsa” werd deze cursus besloten met een bezoek aan de fabricageafdeeling van de O. P. G., waar een emulsie-machine

en een automatisch ampullen-apparaat werden bezichtigd.

De cursus over „Sterilisatie” werd ook met zeer veel belangstelling gevolgd, terwijl eenige sterilisaties practisch werden uitgevoerd.

De cursisten toonden zich allen zeer voldaan; een woord van opwekking tot deelneming aan deze prettige en, voor de uitoefening van de Pharmacie zeer nuttige, cursussen van den heer Slis, is, hier dan ook zeker op zijn plaats.”

De Commissie vergaderde slechts éénmaal, n.l. op 22 Dec. 1938, in welke bijeenkomst een programma voor het jaar 1939 werd voorbereid.

De Voorzitter,
D. VAN OS.

Verslag van de Centrale Commissie voor het Analyst-examen over 1938.

Op 9 Juni overleed Dr. W. J. de Mooy, Oud-Voorzitter van de Centrale Commissie en sedert een groot aantal jaren Voorzitter van de Commissies voor het analyst-examen 1e en 2e gedeelte te Nijmegen.

Bij de begrafenis heeft Dr. Lobry de Bruyn, als Voorzitter van de Ned. Chemische Vereeniging, woorden, getuigende van vriendschap en erkentelijkheid, gesproken.

Ook bij het uitbrengen van dit verslag willen wij het vele en verdienstelijke werk, dat de overledene voor het analyst-examen heeft verricht, met dankbaarheid gedenken.

De Centrale Commissie voor het Analyst-examen bestond in 1938 uit de volgende leden:

Dr. C. P. A. Kappelmeier (Voorzitter), Dr. Ir. J. P. K. van der Steur, Dr. J. van der Lee (Secret.-Penningm.), Mejr. Dr. J. Ch. H. Broek, Drs. Joh. Göbel, J. A. Imhoff, Dr. C. A. Lobry de Bruyn, Dr. Th. Strengers.

De eerstgenoemde drie leden vormden het Bureau van de Commissie, dat zich met de algemeene leiding van de examens enz. belastte.

Aan het einde van 1938 traden de heeren van der Steur en Strengers volgens rooster af. Het Bureau vergaderde in 1938 viermaal. Na afloop van alle examens werd de gebruikelijke vergadering van de volledige Commissie met de Voorzitters van de examencommissies gehouden. In aansluiting met deze bijeenkomst vond tevens een afzonderlijke vergadering van de Centrale Commissie plaats.

Alle onderdeelen van het examen werden in 1938 éénmaal afgenomen, terwijl bovendien herexamens werden gehouden voor de examens I A en B (manipulaties), I C en II C.

Examencommissies voor het *algemeen analyst-examen 1e gedeelte (diploma A en B)* hadden zitting te Amsterdam, Groningen, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Wageningen (in Amsterdam en Rotterdam werd telkens door twee commissies geëxamineerd), voor het *2e gedeelte diploma B* te Delft en te Rotterdam en voor het *1e en 2e gedeelte diploma C* te Utrecht. Voor het *2e gedeelte diploma A* te Alkmaar, Amsterdam, 's-Hertogenbosch, Nijmegen, Rotterdam en Zutphen.

Aan directeuren van laboratoria, die voor het afnemen van de examens lokaliteiten beschikbaar

stelden, zij ook hier de dank der Centrale Commissie gebracht.

Ook dit jaar was er wederom een stijging te constateeren in de aantallen der candidaten, die zich aan het algemeen analyst-examen en het klinisch examen onderwierpen.

Aan het einde van 1938 zag ondergeteekende zich door verandering van werkkring genoodzaakt de administratie van het examen aan het Bureau der Nederl. Chemische Vereeniging over te dragen.

Voor alle verdere bijzonderheden over het werk van de Commissie moge verwezen worden naar de in het Chemisch Weekblad gepubliceerde verslagen en mededeelingen.

De Secretaris,
J. VAN DER LEE.

Verslag van de Financieele Commissie over 1938.

De Financieele Commissie van de Nederlandsche Chemische Vereeniging bestond gedurende 1938 uit de heeren Dr. W. A. van Dorp, Dr. S. S. Cohen en Dr. L. R. Sinnige, de laatste als beheerend lid.

Op de effecten werd een koersverlies geleden van f 590,74.

De effecten werden bewaard in een tweetal safe-loketten van de Twentsche Bank te Rotterdam; tot het eene loket, de mantels bevattende, hebben slechts 2 leden der Commissie gezamenlijk toegang.

Aan het einde van 1938 was het Commissielid Dr. S. S. Cohen aan de beurt van aftreden. De Algemeene Vergadering der Ned. Chemische Vereeniging voorzag in deze vacature door de benoeming van Jhr. Ir. R. J. Boddaert te Rotterdam.

Aldus vastgesteld in de vergadering der Fin. Commissie, gehouden te Rotterdam, den 16den Februari 1939, waarin tevens de administratie en de waarden zijn gecontroleerd.

Beheerend lid,
L. R. SINNIGE.

Verslag der Commissie T. en C. over 1938.

In het Bureau der Commissie werden in den loop van het verslagjaar geen wijzigingen gebracht.

De werkzaamheden der Commissie bleven ook dit jaar in wezen gelijk aan die in de vorige jaren, waarbij terstond opgemerkt mag worden, dat de bemoeiingen in zake het plaatsen van werklooze chemici als volontair en in werkverschaffing, die reeds in 1937 een sterke vermindering vertoonden, in 1938 op duidelijke wijze een verderen teruggang aanwezen. Een en ander houdt op gelukkige wijze verband met de grootere mogelijkheden tot plaatsing van chemici in gesalarieerde betrekkingen.

A. *De plaatsing van werklooze chemici als volontair.*

Het aantal verzoeken tot bemiddeling van de zijde der chemici bedroeg 9, geplaatst 7.

Onder onze auspiciën waren dit jaar 26 personen werkzaam. Met 20 personen werden onze bemoeiingen, meestal wegens het verkrijgen van een gesalarieerde betrekking, beëindigd. Op 31 December 1938 werkten onder onze auspiciën nog 6 personen. Aan 16 personen werden toelagen uitgekeerd, hetzij in den vorm van tegemoetkoming in levensonder-

houd, hetzij als reiskosten en (of) laboratoriumkosten. In totaal bedroeg het uitgekeerde bedrag f 2.774.51. Hiervan kwam ten laste der Stichting tot Verruiming van Werkgelegenheid voor Academisch Gevormden (W.A.G.), met welke instelling de samenwerking ongewijzigd in stand bleef: f 1.588.26.

Ten laste van het Crisisfonds kwam dus f 1.188.25. Vergelijkt men deze cijfers met die uit het jaarverslag over 1937 (42 tewerkgestelden met f 6.573.79 toelage), dan is er, zooals boven reeds vermeld, wederom een sterke vermindering te constateeren.

De diverse uitgaven voor het werk der Commissie hebben dit jaar bedragen: voor porti f 50.29, voor telefoon f 1.20, voor reiskosten f 3.—, diversen f 1.50. Totaal f 55.99.

De kosten omvatten tevens die ten behoeve der Chemische Arbeidsbeurs en die der tewerkstelling in werkverschaffing. De tewerkstelling geschiedde op enkele uitzonderingen na wederom geheel in overheidslaboratoria (hoogescholen, keuringsdiensten, enz.).

B. De plaatsing van chemici in betaalde betrekkingen door middel van de Chemische Arbeidsbeurs.

Het aantal ingeschrevenen bij de Chemische Arbeidsbeurs bedroeg op 31 December 1937 169 personen, van wie 128 met academische opleiding en op 31 December 1938 158 personen, van wie 109 met academische opleiding. Van de ingeschrevenen waren dus op 31 December 1937 41 en op 31 December 1938 49 met praktijk- of middelbare opleiding van diversen aard (M.T.S.-ers, suikerchemici, analisten, enz.).

In het verslagjaar werden 37 personen van de lijst afgevoerd. Dit jaar werden alleen de inschrijvingskaarten der niet-academisch gevormden ter aanvulling aan de ingeschrevenen toegezonden. In 1939 zal dit ook wederom aan de academisch gevormden geschieden.

23 aanvragen van werkgevers om werkrachten werden ontvangen en afgehandeld. 293 brieven, waarin werkzoekenden op in dag- en weekbladen voorkomende advertenties opmerkzaam werden gemaakt, werden verzonden.

C. Plaatsing van oudere werklooze chemici in werkverschaffing.

In totaal zijn gedurende het verslagjaar slechts 7 chemici in werkverschaffing tewerkgesteld geweest, tegenover 12 in 1937. Ook hier zien wij dus een aanmerkelijke verbetering in den toestand, die nog des te sterker tot uiting komt, door het feit, dat op 31 December 1938 nog slechts twee chemici in werkverschaffing werkzaam waren. Van de overigen waren drie er in geslaagd een gesalarieerde betrekking te verwerven. No 4 slaagde hierin kort na afloop van het verslagjaar, terwijl no. 5, voor zoover ons bekend, nog werkloos is.

De samenwerking op dit gebied met de Commissie voor Werkverschaffing en Steunverleening aan werklooze chemici van het Departement van Sociale Zaken bleef ongewijzigd. Ir. J. Straub vertegenwoordigde dit jaar wederom de Commissie T. en C. in genoemde Commissie.

Aan de in werkverschaffing tewerkgestelden werd in 1937 in totaal uitbetaald het bedrag van f 2.930.97, waarvan door het Departement van Sociale Zaken f 1.724.24 en door de werkgevers f 664.96 werd ge-

restitueerd. Ten laste van het Crisisfonds is dus uit dezen hoofde f 541.77 gebracht.

De totale uitgaven uit het Crisisfonds hebben over 1938 derhalve bedragen f 1.660.01.

Aan vrijwillige bijdragen en restitutie van genoten steun werd f 126.— ontvangen.

Uit het Bijzondere Crisisfonds voor gevallen, waarin reglementair noch het geld van het Crisisfonds, noch dat van de Stichting W.A.G. mag worden aangesproken, werd dit jaar geen steun uitgekeerd.

HET BUREAU DER COMMISSIE T. EN C.

Verslag van de Historische Commissie over 1938.

De Historische Commissie der Nederlandsche Chemische Vereeniging heeft in 1938 geen nieuwe werken voor de Historische Bibliotheek aangekocht.

De Secretaris,
ERNST COHEN.

Verslag der Commissie voor Analysevoorschriften over 1938.

De samenstelling der Commissie onderging enkele wijzigingen, doordat Ir. Kooy wegens verandering van werkzaamheden aftrad en vervangen werd door den heer Joh. Göbel, chem. drs., Chef van het Analytisch Laboratorium der B.P.M., en doordat Ir. Snijders moest aftreden wegens het eindigen van zijn zittingsduur in het Algemeen Bestuur, om te worden vervangen door Dr. G. J. van Meurs. Naar aanleiding hiervan werd de Commissie tot 6 leden uitgebreid en werd Ir. Snijders tot zesde lid benoemd, om tevens met het Secretariaat te worden belast.

De Vereeniging van Gieterij-Technici is met de ontwerp-normalschriften voor ijzeranalyse nog niet gereed, zoodat deze aangelegenheid in de Commissie nog niet behandeld werd.

In November ontving de Commissie een verzoek van de Commissie T 7 voor de normalisatie van bindmiddelen, om een oordeel te geven over de concepten der vóórontwerpen V 1159, V 1160 en V 1161, betreffende het chemisch onderzoek van cement en kalk. Bij bestudeering dezer concepten bleek het al spoedig, dat zij een grondige omwerking behoeften, welke dan ook ter hand genomen en in 1939 beëindigd werd.

De Secretaris,
C. J. SNIJDERS Jr.

Verslag der Commissie voor Chemie en Luchtbescherming over 1938.

In de samenstelling der Commissie kwam in het verslagjaar geen verandering.

In den loop van het jaar werden de op de in November 1937 rondgezonden circulaire met vragenlijst ingekomen antwoorden nader bewerkt, 524 leden, van wie 20 vrouwelijke, bleken zich bereidverklaard te hebben in eenigerlei vorm medewerking te verlenen aan maatregelen ten behoeve der luchtbescherming, hetzij reeds terstond, hetzij in tijden van daadwerkelijk luchtgevaar. Van de 504 mannelijke leden, waren 370 niet dienstplichtig. 64 leden, van wie één vrouwelijk lid, waren reeds bij luchtbeschermings-

diensten ingeschakeld. Het aantal gemeenten, waarin de leden, die zich bereid verklaarden, woonden, was 105. Het aantal grootere en kleinere laboratoria, in de opgaven vermeld, waarover de beschikking voor het verrichten van bepaalde onderzoeken, de luchtbescherming betreffend, zou kunnen worden verkregen, bedroeg 188.

Al deze gegevens werden in een verzamelstaat samengevat en exemplaren hiervan werden o.a. verstrekt aan de Inspectie van de bescherming der bevolking tegen aanvallen uit de lucht. Deze Inspectie verschaftte vervolgens de in den staat voorkomende gegevens aan de burgemeesters der 105 in den staat voorkomende gemeenten. Door 32 dezer gemeenten werd ons een opgave verzocht van de niet dienstplichtige leden, die zich tot medewerking bereid verklaarden en in de betrokken gemeenten woonachtig waren.

In het Chemisch Weekblad van 18 Juni en 25 Juni werd een oproep geplaatst aan al degenen, die zich met onderzoek van oorlogsgassen bezig hielden, om contact te zoeken met onze Commissie, ten einde dubbel werk te voorkomen en door uitwisseling van resultaten het effect der onderzoeken te verhoogen. Op dezen oproep werd slechts één antwoord ontvangen, zoodat het beoogde doel niet werd bereikt.

Twee aanvragen om advies werden ontvangen en afgehandeld.

De Voorzitter,
J. P. WIBAUT.

De Secretaris,
T. VAN DER LINDEN.

Sectie voor Bedrijfschemie.

Bijeenkomst op Vrijdag 21 Juli te half elf in het Gebouw van de Handels-Hoogeschool te Rotterdam.

Spreker, Prof. Dr. Ir. W. F. Bandsma te Delft. Onderwerp: *Roestvrij staal*.

De Secretaris,
A. W. VAN SETERS,
Stooplaan 36, Dordrecht.

Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz.**)

Het Scheik. Lab. der Artillerie-Inrichtingen te Delft vraagt voor direct een scheik. ing. of dr. in de scheik. voor researchwerk op org. en phys.-chem. gebied. Zie verder de adv. in No. 24.

* * *

Gevraagd voor tijdelijk een jonge scheikundige, Ir. of Dr. (Drs.) met goede talenkennis voor excerpeeren en classificeeren van octrooischriften. Zie verder de adv. in No. 24.

* * *

Groote electrotechnische instelling vraagt een jongen chemicus (technoloog of academicus) met belangstelling voor researchwerk. Zie verder de adv. in No. 24.

662.76 : 061.5(492)

DE GASSTICHTING EN HAAR INDUSTRIE-LABORATORIUM

door

J. G. DE VOOGD.

Op 24 April 1939 vergaderde te 's-Gravenhage de Stichtingenraad*). Schrijver dezes hield daar een voordracht ter inleiding van het bezoek aan het gebouw der Gasstichting (Parkweg 17, den Haag) en aan de lokaliteiten, die de Gasstichting op het terrein der gasfabriek-Trekvlief in gebruik heeft. Hieronder volgt in verkorten vorm de inhoud van deze lezing:

De Gasstichting is gesticht door de Vereeniging van Gasfabrikanten in Nederland en stelt zich ten doel het behandelen van wetenschappelijke en praktische vraagstukken, de gasindustrie in Nederland betreffende. Om een goed inzicht te krijgen in het werk der Gasstichting is het daarom in de eerste plaats noodig een goed begrip te hebben van de Nederlandsche gasindustrie. Het is spr. herhaaldelijk gebleken, dat dit begrip bij buitenstaanders wel eens te kort schiet en hij wil daarom eerst iets zeggen over de beteekenis en de geschiedenis van de gasindustrie in Nederland, omdat deze voor een groot deel het wezen en het werk der Gasstichting bepalen.

De gasindustrie speelt een zeer belangrijke rol in de energievoorziening. Ongeveer $1\frac{1}{4}$ miljoen gezinnen (ca. $\frac{2}{3}$ van de Nederlandsche bevolking) koken op gas. Drukken wij de hoeveelheid afgeleverd gas uit in calorieën en vergelijken wij dit cijfer met den afgeleverden stroom der electriciteitsbedrijven, eveneens uitgedrukt in calorieën, dan blijken de gasbedrijven 1.4 maal zooveel energie af te leveren als de electriciteitsbedrijven. Betrekken wij daarin tevens de nevenproducten: eenerzijds cokes, anderzijds stoom en warm water, dan is de rol, die de gasbedrijven in de energie-voorziening spelen, bijna 3.5 maal zoo groot als die der electriciteitsbedrijven.

Gezien de groote taak, die de gasindustrie bij de energievoorziening vervult, dient er naar gestreefd te worden, dat zij daarbij zoo doeltreffend mogelijk te werk gaat, m.a.w. dat de productie, de distributie en de toepassing van het gas op een technisch-economisch hoog peil staan. Dit nu is het belangrijkste doel der Gasstichting en daarom haar reden van bestaan.

Ten aanzien van de *geschiedenis* der gasindustrie, wees spr. er op, dat de gasindustrie in Nederland nu al gedurende 114 jaren wordt uitgeoefend. Amsterdam en Rotterdam kregen reeds in 1826 een gasfabriek. Het is duidelijk, dat in een zoo betrekkelijk oude industrie het gevaar van technisch conservatisme niet denkbeeldig is en daarom dient er een instituut te zijn, dat er voor waakt, dat de industrie technisch-wetenschappelijk op de hoogte van haar tijd blijft.

Voorts is de ontwikkeling der gasindustrie gekenmerkt door een sterke decentralisatie. Er zijn 160 zelfproducerende gasbedrijven in Nederland. Bij deze sterke decentralisatie bestaat behoefte aan een centraal instituut, dat ondoelmatige versnippering voorkomt.

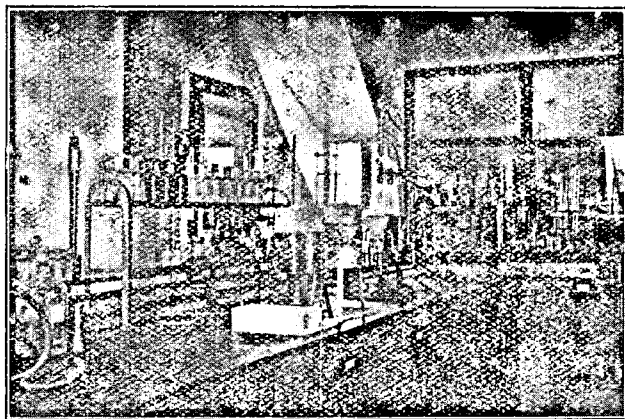
*) De Stichtingenraad is de Raad van technisch-wetenschappelijke en technisch-economische instellingen.

**) Men raadplege ook steeds de advertenties.

Deze overwegingen hebben het bestuur der Vereeniging van Gasfabrikanten in 1928 doen besluiten tot het oprichten der Gasstichting.

Hoe tracht de Gasstichting nu aan haar doel te beantwoorden?

De sterke decentralisatie van de gasindustrie brengt mede, dat er veel bedrijven zijn, die zelf niet over een behoorlijk laboratorium kunnen beschikken.

Afb. 1. Het chemisch laboratorium der Gasstichting.

Voor deze bedrijven voert de Gasstichting het laboratoriumwerk uit. Spr. noemde in het bijzonder het onderzoek van kolen, teer, cokes, zuiveringsmassa, enz. Een bijzondere tak van dienst is hierbij het onderzoek van gas, waarvoor de bedrijven een abonnement bij de Gasstichting kunnen afsluiten. Dit laboratoriumwerk beperkt zich niet tot werkzaamheden voor de kleine bedrijven, doch ook de groote bedrijven geven dikwijls opdrachten, vooral wat betreft het onderzoek van vuurvast materiaal.

Behalve dit werk in eigen laboratorium voert de Gasstichting werkzaamheden voor de gasbedrijven uit op hun eigen fabriek, zooals onderzoekingen aan ovens, aan de zuivering, e.d. met name ook het nemen van garantieproeven en het behandelen van geschillen tusschen leveranciers en gasbedrijven.

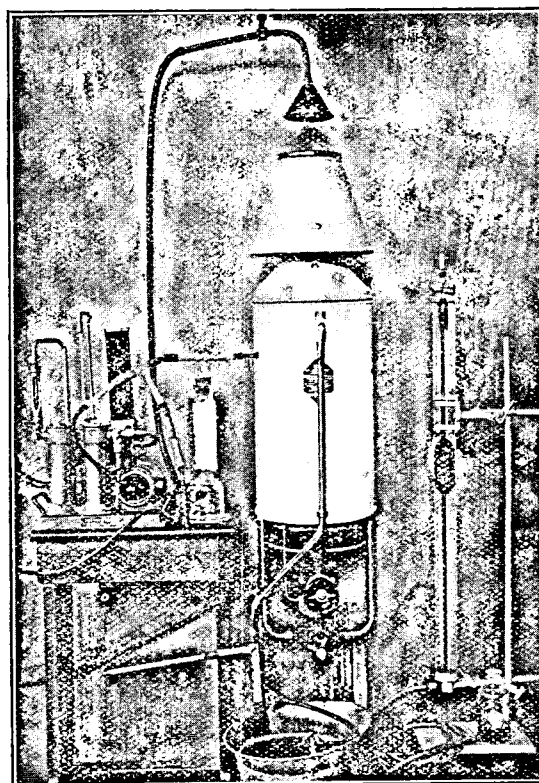
Een zeer sprekend voorbeeld van het nut der samenwerking van de gasbedrijven in de Gasstichting is ook de controledienst op de gasmeterreparaties. Een ambtenaar van de Gasstichting houdt toezicht op de herstelling van de bijna 30000 gasmeters, die de aangesloten gasbedrijven per jaar aan de gasmeterfabrieken zenden.

Enkele jaren geleden is de Vereeniging van Gasfabrikanten er toe overgegaan voorschriften te geven voor twee typen van standaardmeters. De Gasstichting is met de keuring van deze meters en het voortdurend toezicht daarop belast.

Eén van de werkzaamheden, waarmede de Gasstichting wel het meest aan den weg timmert, is de keuring van gasverbruikstoestellen voor huishoudelijk gebruik. Een commissie, benoemd door de *Vereeniging van Gasfabrikanten*, heeft de keuringseisen opgesteld; de uitvoering der keuring berust bij de Gasstichting. Er zijn thans in Nederland bijna geen andere dan goedgekeurde gastoestellen in den handel. Ook de Nederlandsche keuring heeft ongetwijfeld bijgedragen tot de belangrijke verbetering der gastoestellen in de laatste 10 jaren.

Behalve al dit werk, dat volgens opdracht ge-

schiedt, voert de Gasstichting ook verscheidene werkzaamheden op eigen initiatief uit en wel op die

Afb. 2. De keuring van een geyser op nuttig effect en volledigheid der verbranding. Links het toestel van Draeger voor de bepaling van het gehalte aan CO in de verbrandingsproducten.

punten, waarop naar haar meening, een leemte in de kennis van een bepaald onderwerp bestaat. Als voorbeelden noemde spr.:

vuurvaste mortels,

het verband tusschen porositeit en gasdoorlaatbaarheid van vuurvaste steenen,

de inwerking van koolmonoxyde op vuurvasten steen,

het drukverval in leidingen met hulpstukken,

de werking van schoorsteenkappen (dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het Rijksinstituut voor Brandstoffen-Economie, waarbij het laboratorium van den Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart ons zijn windtunnel ter beschikking stelde),

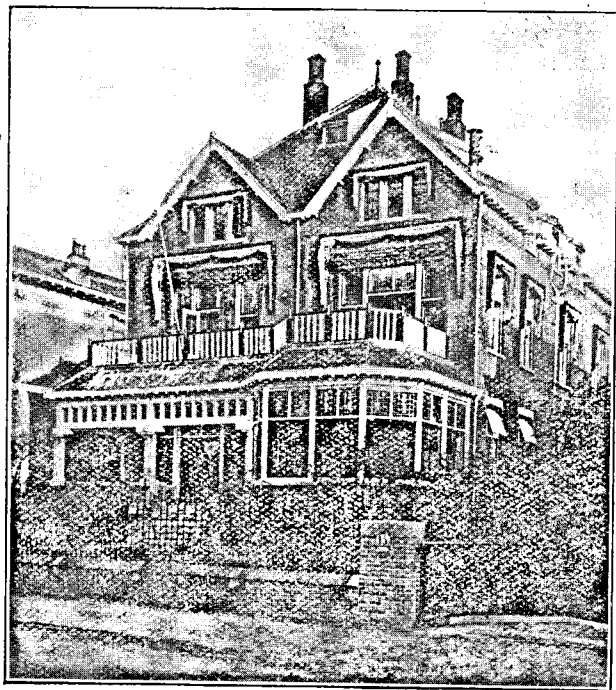
het verband tusschen gasverbruik voor verwarming en de atmosferische omstandigheden, temperatuurregelaars.

Voorts is de Gasstichting de verbindingsschakel tusschen de gasindustrie en allerlei instellingen op wetenschappelijk en technisch gebied, zooals het Centraal Instituut voor Materiaalonderzoek (vuurvaste steen, corrosie van leidingen), het Rijksinstituut voor Brandstoffen-Economie, het Normalisatiebureau, enz.

De behandeling van vraagstukken aangaande de toepassing van gas in industrie en bedrijf is opgedragen aan een afzonderlijke afdeling der Gasstichting, het z.g. *Industrielaboratorium*. De naam Industrielaboratorium drukt slechts zeer gebrekkig uit, hetgeen deze afdeling doet. Het eigenlijke laboratoriumwerk is slechts een onderdeel van haar

werkzaamheden. Hoofdzaak is de bestudeering van de industriële toepassingen in den ruimsten zin des woords, dus zoowel het nagaan van de literatuur, het ordenen van de daarin gevonden gegevens, zoodat deze ieder oogenblik ter beschikking staan, het doen van waarnemingen en proeven in bedrijven en in eigen laboratorium, alsook het uitbrengen van advies aan gasbedrijven en industriëlen. Dit laatste geschiedt ook door het onderhouden van een toonzaal, waarin enkele der meest voorkomende kleine toestellen zijn opgesteld. De verscheidenheid van de industriële toestellen, waarin men gas gebruikt, is zoo uitgebreid, en de afmetingen der toestellen zijn vaak zoo groot, dat in de toonzaal hiervan slechts zeer weinig gedemonstreerd kan worden. Toch is het goed, dat men een ruimte heeft, waarin men althans iets kan laten zien. Van het overgrootste deel van het werk van het Industrielaboratorium kan men echter niets toonen, omdat dit aan de gasverbruikende bedrijven zelf plaats heeft.

Aangaande de huisvesting van de Gasstichting deelde spr. mede, dat de Gasstichting thans gehuisvest is in het pand Parkweg 17, den Haag. De benedenste twee verdiepingen heeft zij verhuurd aan

Afb. 3. Het gebouw der Gasstichting, Parkweg 17, den Haag.

het Centraal Bureau der Vereeniging van Gasfabrikanten.

Voor de keuring van toestellen is het noodig, dat men de beschikking heeft over verschillende gassoorten, zooals steenkolengas, watergas, en hun mengsel. Daarom heeft deze keuring plaats in een ruimte op de Gasfabriek-Trekvljet, die de directie der Haagsche gasfabriek beschikbaar stelde. Deze ruimte is, wat uiterlijk betreft, bescheiden, maar voldoet goed aan het beoogde doel. Bij de oprichting van het Industrielaboratorium was het noodig de beschikking te hebben over een toonzaal, een ruimte waar proeven konden worden gedaan en een bergplaats. Hiervoor werden drie gewelven gehuurd van het viaduct op de gasfabriek Trekvljet. Ook deze

ruimten zijn van alle luxe gespeend, maar geschikt voor hun bestemming.

Discussie.

De heer van Male merkt op, dat Ir. de Voogd bij zijn vergelijking tusschen gas- en electriciteitsverbruik alles tot calorieën herleid heeft, terwijl het percentage van de totale productie, dat voor verwarmingsdoeleinden gebruikt wordt, bij de twee media verschillend is. Hij vraagt of Ir. de Voogd daaromtrent iets meer kan mededeelen en zeggen kan, hoe het staat met de toeneming van het gebruik van beide media? Ondervinden de gasfabrieken ernstige concurrentie van prima-, butagas e.d.? En is er al eens samenwerking geweest tusschen de regionale techn. econ. instituten en de Gasstichting?

Ir. de Voogd antwoordt, dat hij alles tot calorieën herleid heeft, om in beide gevallen het verbruik in dezelfde eenheid uit te drukken. Gas dient natuurlijk in hoofdzaak voor verwarming, ofschoon toch nog 36 % van alle straatlantaarns in Nederland gaslantaarns zijn. Het gasverbruik is sterk toegenomen tot 1916; daarop trad plotselinge val in, omdat er geen kolen waren. Na 1918 was er weer een toeneming, welke duurde tot 1933, toen men uit zuinigheid veelal zijn toevlucht nam tot petroleum. Thans is er weer stijging van het gasverbruik.

Ten aanzien van prima- en butagas kan men niet van concurrentie met stadsgas spreken. Daar genoemde gassoorten per calorie duurder zijn dan stadsgas, komen zij slechts voor toepassing in aanmerking daar, waar geen stadsgas ter beschikking staat. Het is zelfs voorgekomen, dat een gasfabriek optrad als agente van butagas, daar de directie in de levering van dit gas in afgelegen woningen meer voordeel zag dan in die van steenkolengas door lange leidingen.

Met de regionale instituten is de Gasstichting in correspondentie geweest. Het initiatief ging van hen uit; de stichting staat natuurlijk gaarne ter beschikking.

Ir. de Zoeten deelt mede, dat de stijging van het electriciteitsverbruik $\pm 10\%$ per jaar bedraagt. Wat het contact met de regionale instituten aangaat, geldt voor de KEMA hetzelfde als voor de Gasstichting. Spr. vraagt of Ir. de Voogd misschien de totale omzetbedragen van de gasfabrieken kan noemen en ook kan zeggen, wat ongeveer het budget van de Gasstichting is.

De heer Hijdelaar deelt hierop mede, dat de gasfabrieken per jaar voor ongeveer 15 miljoen gulden aan kolen verwerken en voor 60 miljoen gulden aan gas en cokes en teer leveren. De opbrengst van teer enz. is relatief niet van veel belang. In vergelijking met deze bedragen is het budget van de Gasstichting (met inbegrip van het Industrielaboratorium), dat ongeveer f 60000.— bedraagt, stellig zeer gering te noemen.

Uit mededeelingen van Ir. de Voogd enerzijds en Ir. de Zoeten anderzijds blijkt verder, dat er in zooverre verschil tusschen de Gasstichting en de KEMA bestaat, dat de KEMA zich beperkt tot onderzoeken en keuringen, terwijl de Gasstichting verder gaat en ook vraagstukken, die van belang zijn voor de bedrijven, zooals bijv. dat van de luchtbescherming, behandelt. Voor de electriciteitsbedrijven doet dit de Vereeniging van Directeuren.

545.21 : 546.161

DE QUANTITATIEVE BEPALING VAN FLUORWATERSTOFZUUR EN VAN NOG „ONGEBONDEN” ZUUR IN ALKALI- EN AMMONIUMFLUORIDE

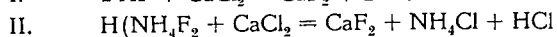
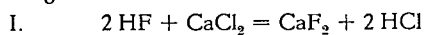
door

J. H. VAN DER MEULEN.

Wil men bij het bepalen van fluorwaterstofzuur nauwkeurige resultaten verkrijgen, dan moet het zuur met een overmaat NaOH of KOH worden gekookt en deze, gebruik makende van phenolphthaleïne als indicator, met een sterk zuur van bekend gehalte worden teruggetitreerd.

Het mag als bekend worden beschouwd, dat alkali-fluoriden alsook ammoniumfluoride meestal „vrij zuur”, d.w.z. in den vorm van b.v. $\text{H}(\text{NaF}_2)$ en $\text{H}(\text{NH}_4\text{F}_2)$ bevatten. Het ammoniumzout zou volgens de boven aangegeven methode zelfs niet kunnen worden geanalyseerd, daar in het algemeen bij het titreeren van ammoniak phenolphthaleïne niet kan worden gebruikt en bovendien bij het verhitten van ammoniumfluoride met NaOH of KOH ammoniak zou worden vervluchtigd. Ook is het bekend, dat voor het titreeren van fluorwaterstofzuur, juist tengevolge van deze „complex-vorming”, methyloranje of methylrood niet kunnen worden toegepast.

Het is mij nu gebleken, dat men op zeer eenvoudige wijze het vrije fluorwaterstofzuur zelf en zijn voorkomen in alkali- en ammoniumfluoride kan bepalen met behulp van methyloranje of van methylrood als indicator. Deze bepaling berust op de eigenschap van het fluorion om met calciumzouten onoplosbaar CaF_2 te vormen en, voor zoover het als fluorwaterstofzuur aanwezig is, uit b.v. CaCl_2 een aequivalente hoeveelheid zoutzuur vrij te maken, welk zuur in tegenwoordigheid van methyloranje of methylrood zeer scherp met loog kan worden getitreerd. Ook kan het op deze wijze ontstane zoutzuur jodometrisch, d.w.z. met behulp van KJ en KJO_3 , worden bepaald. De volgende reacties liggen aan deze methode ten grondslag:

gevolgd door een neutraliseeren met NaOH (indicator: methyloranje of methylrood) of door de jodometrische zuurtitratie.

Uitvoering der analyse. Men wege van het te onderzoeken zoogenaamde „neutrale” *) fluoride 1/10 mol. af en losse dit op in 50 cm³ water.

Aan deze oplossing voege men toe 60 cm³ der neutrale CaCl_2 -oplossing (1 mol. CaCl_2 per liter bevattend) en koke de vloeistof enkele minuten op een kleine vlam, bij voorkeur onder gebruikmaking van een terugvloeikoelertje. Vervolgens koelt men af en titreert het zuur met 0.2 n NaOH (indicator: methyloranje of methylrood).

Wil men het zuurgehalte jodometrisch bepalen, dan worden aan de gekookte vloeistof na afkoeling

2 à 3 cm³ n KJ-oplossing toegevoegd en 20 à 25 cm³ 1/10 n KJO_3 -oplossing; het vrije jodium wordt met 1/10 n thiosulfaat getitreerd met stijfjel als indicator. Nadat de blauwkleuring verdwenen is, plaatse men het kolfje op het waterbad, teneinde te controleren of de omzetting volledig heeft plaats gevonden. Een nablawuen der vloeistof moet in rekening worden gebracht door opnieuw te ontkleuren met thiosulfaat.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat bij het mengen van het fluoride en CaCl_2 het CaF_2 neiging vertoont colloidaal opgelost te blijven. Bij het toevoegen van een weinig stijfjel slaat het CaF_2 plotseling neer en adsorbeert een weinig stijfjel. Bij het titreeren verkrijgt men ten slotte een kleurloze vloeistof, terwijl het neerslag blauw gekleurd was. Men voege zeer langzaam zooveel thio-oplossing toe, dat het blauwe neerslag juist ontkleurd wordt.

Résumé. Méthode d'analyse volumétrique permettant le dosage de l'acide fluorhydrique „libre” dans les fluorures alcalins. On ajoute à la solution une quantité suffisante de chlorure de calcium neutre; celui-ci, en présence de bifluorure, met en liberté une quantité aequivalente d'acide chlorhydrique, que l'on dose au moyen d'une solution de NaOH ou bien iodométriquement après addition d'un mélange de KJ et KJO_3 .

Arnhem, Juni 1939.

BOEKAANKONDIGINGEN.

547(075)

W. Langenbeck, o. Prof. an der Universität Greifswald, Lehrbuch der organischen Chemie. Dresden und Leipzig, Th. Steinkopff, 1938, 537 pp., 16 × 24 cm, 5 fig., geb. RM. 15.—.

Dit werk onderscheidt zich van de bestaande leerboeken voornamelijk door zijn eigenaardigen opbouw. Het is namelijk eenzijdig een elementair gehouden leerboek der organische chemie, waarin koolhydraten en eiwitten ontbreken, en geeft anderzijds, in zijn tweede sectie, een diepgaande bespreking van eenige belangrijke speciale gebieden als koolhydraten, eiwitstoffen, isopreenderivaten (terpenen en kamfers, carotinoiden, caoutchouc, sterinen en steroïden, auxinen), kleurstoffen en alkaloiden. Bovendien is, als einde van het tweede gedeelte, een ruim 40 pag. omvattend hoofdstuk over katalyse opgenomen.

Aldus wordt een merkwaardige combinatie gevormd van leerstof, welke alleen voor den beginnening van belang is, en capita selecta over actuele onderwerpen, welker bestudeering slechts in aanmerking komt voor hen, die reeds beschikken over een zekere vertrouwdheid met de organische chemie; vanzelfsprekend behoeft deze vertrouwdheid niet gekoppeld te zijn geweest aan kennisneming van het eerste gedeelte.

Dit laatste onderscheidt zich van bestaande elementaire leerboeken in zooverre, dat het slechts zeer karig door den schrijver met theoretische bijzonderheden bedacht is en zich vrijwel beperkt tot syntheses; het zal alleen van belang zijn voor hen, die de chemie als hulpwetenschap gaan beoefenen. Daarentegen is de gedetailleerde behandeling der genoemde natuurproducten bestemd voor den chemicus, die in deze gebieden wat beter thuis wil raken, voor chemisch georiënteerde medici en biologen en voor pharmacuten; dit tweede gedeelte is zeker geslaagd te achten, te meer daar ook zeer recente vondsten van belang opgenomen zijn.

Het uitgebreide hoofdstuk over katalyse (in den ruimsten zin des woords) is opgenomen, omdat de Schrijver van meening is, dat dit onderwerp er in de gebruikelijke

*) Bij de analyse van een bifluoride of van fluorwaterstofzuur zelf neme men een passende hoeveelheid van het te onderzoeken zout of zuur en voege daaraan een overmaat calciumchloride toe.

leerboeken veel te stiefmoederlijk afkomt, wat z.i. te betreuren is, daar katalyse „die gemeinsame Richtung der gesamten modernen Forschung in der organischen Chemie” vormt: „Die Entwicklung der katalytischen Methoden hat für die organischen Chemie fast dieselbe Bedeutung gehabt wie in der Mathematik die Einführung der höheren Rechnung”.

Resumeerend dus een boek van bont karakter, doch wel aanbevelenswaardig, zoowel voor studenten als voor afgestudeerden (voor de laatste slechts wat het tweede gedeelte betreft).

C. Groeneveld.

* * *

54(075)

Stuart R. Brinkley, associate prof. chemistry Yale University, Introductory General Chemistry. Revised edition. New York, The Macmillan Co., 1938, 730 pp., 176 fig. en een aantal platen; 15 × 22 cm, prijs geb. \$ 3.50.

Een boek, dat zich in niets essentieel onderscheidt van de vele inleidende leerboeken, welke in Amerika reeds verschenen zijn, en dat dan ook in Europa slechts een beperkt aantal lezers zal vinden, tenzij de lage prijs een bijzondere aantrekkingskracht zal blijken uit te oefenen. Eventuele aanschaffers mogen er op gewezen worden, dat de titel misleidend is: deze „general chemistry” geeft n.l. in eerste instantie niet anders dan een „special chemistry” der diverse elementen en de inhoud van het werk komt dan ook meer overeen met wat wij gewoon zijn anorganische chemie te noemen. Waar de Schrijver inderdaad „general” wordt, is dit slechts secundair, n.l. naar aanleiding van ervaringsfeiten, aan de primair behandelde „special chemistry” ontleend.

C. Groeneveld.

* * *

338(492), 1898/1938”

Het bedrijfsleven tijdens de regering van H. M. Koningin Wilhelmina, 1898—1938. Amsterdam. J. Frijda's Internationale Uitgevers-onderneming; 468 pp., 23 × 30 cm.

Het regeeringsjubileum van H. M. de Koningin was aanleiding om, als onderdeel van den ontwikkelingsgang van ons volk gedurende de laatste vier decennia, een overzicht te geven van het Nederlandsche bedrijfsleven. Dit overzicht nam den vorm aan van een rijk geïllustreerd gedenkboek, onder eindredactie van Prof. Mr. P. Lieftinck, hoogleraar aan de Handels-hoogeschool te Rotterdam, dat, in een 35-tal hoofdstukken van de hand van deskundigen op de onderscheiden gebieden, een beeld geeft van de activiteit, door Nederland in de periode in kwestie ontplooid.

Voor chemici bij uitstek interessant zijn de bijdragen van de heeren Korevaar („Wat heeft Nederland in 40 jaren op het gebied der chemische industrie gedaan”), Gerretson („De Nederlandsche aardolie-nijverheid”), Stulemeier („De technische en economische ontwikkeling der kunstzijde-industrie”), Dorgelo („De rol der physica in de ontwikkeling der techniek”), Sterkenburg („Gloeilampen- en radio-industrie”) en van Waterschoot van der Gracht („De Limburgsche steenkolenmijn-industrie gedurende de laatste 40 jaren; de Limburgsche bruinkoolindustrie en de zout-industrie te Boekelo”). Daarnaast zullen vele chemici met belangstelling kennismaken van de hoofdstukken „Nederland's economische betrekkingen met het buitenland over veertig jaren” (Fentener van Vlissingen); „Veertig jaren melk- en zuivelindustrie” (Blink); „De katoennijverheid” (Sneller); „Iets over de wolnijverheid gedurende de laatste 40 jaren” (van Delft) en „De metaal-industrie” (Bölger).

Voor het overige vindt men artikelen over bedrijfstakken als: ontginning, boschbouw en cultuurtechniek; landbouw; tuinbouw; Westersche cultures in Ned.-Indië; tabak; sigarenindustrie; visscherij; zee- en binnenvaart; scheepsbouw; waterbouwkunde; electriciteitsvoorziening;

spoorwegen; tramwegen; wegverkeer; luchtvaartbedrijven; radio; bankwezen; geld- en effectenhandel; levensverzekering; schadeverzekering; postcheque- en girodienst; stads- en woningontwikkeling en bouw- en interieurkunst, terwijl ook een hoofdstuk aan de Koninklijke Jaarbeurs gewijd is.

Al met al een werk, dat, om een zinsnede uit het voorwoord van Prof. Lieftinck te citeeren: „het geloof en vertrouwen in de scheppende krachten en in den taaien, volhardenden wil, welke ons volk door de eeuwen heen hebben gekenmerkt” zal kunnen verdienen.

C. Groeneveld.

* * *

539.15(022)

Dr. Phil. Hans Adolf Bauer, a.o. Professor der Technischen Hochschule in Wien, Grundlagen der Atomphysik. Julius Springer, Wien 1938, 250 pp., 20 × 14 cm, 154 fig., 20 tab. RM. 12,60.

Dit werkje is ontstaan uit een reeks voordrachten aan ingenieurs, maar is vóór het ter perse gaan in menig opzicht uitgebreid. Volgens het voorwoord is bij deze uitbreiding vooral aan de ontwikkeling onzer kennis der atoomkernen veel aandacht besteed. Het eigenaardige gevolg is dan ook, dat de eerste 88 blz. van dit boek over atoomphysica gewijd zijn aan wat men gewend is kernphysica te noemen, althans wanneer men de daarbij onmisbare bespreking der elementaire deeltjes eveneens tot dit onderwerp rekent.

Het boek is verdeeld in drie deelen. In het deel „Teilchenstruktur der Materie” worden behandeld: de eigenschappen der elementaire deeltjes, de kosmische straling, de eigenschappen der atoomkernen (massaspectrografie, natuurlijke en kunstmatige radioactiviteit, kernreacties, enz.), en tenslotte het Bohrsche atoommodel (periodiek systeem, Pauli-verbod, invloed van een magneetveld). Het deel „Wellenstruktur der Materie” bespreekt de buigingsverschijnselen, speciaal aan kristallen. Deze eerste twee deelen maken slechts van uiterst eenvoudige wiskundige hulpmiddelen gebruik. Het derde deel vereenigt de voorgaande twee door een inleiding tot de golfmechanica, toegepast in het bijzonder op den oscillator, den rotator en het waterstofatoom.

De schrijver heeft een merkwaardig groot aantal gegevens in kort bestek bijeengebracht zonder daarbij afbreuk te doen aan den logischen opbouw van een samenhangend geheel. Het komt recensent voor, dat menigmaal de stof wat al te zeer gecomprimeerd is, zoodat de lezer, wien dit terrein onbekend is, menige passage zorgvuldig zal moeten lezen. In 't algemeen is echter de tekst eenvoudig en helder en wordt in weinig woorden het beginsel van methode of eigenschap verklaard. Daarbij komt, dat een groot aantal figuren, waaronder vele fotografische opnamen, op verhelderende wijze in den tekst is aangebracht.

Het boek zal niet alleen welkom zijn bij de studie van dit onderwerp, maar (als overzichtelijke samenvatting) ook bij menigen docent. Om deze reden zal het ook zijn weg vinden naar den leeraar, die zijn leerlingen iets over de moderne ontwikkeling van physica en chemie wil bijbrengen.

J. J. Hermans.

661.974.2

Die feste Kohlensäure (Trockeneis), Herstellung und Verwendung, von Dr.-Ing. J. Kuprianoff. F. Enke Verlag, Leipzig, 1939, 16 × 24 cm, 102 pp., 20 afb. en 19 tabellen.

Het verbruik van vast koolzuur (droogijs, Trockeneis, glace sèche, dry ice (U.S.A.), cardice en dricold [Engeland] is sedert de eerste practische toepassing (1925) zoo groot geworden, dat een samenvattend overzicht van dit koelmiddel werkelijk noodzakelijk bleek. Zonder al te zeer in details te treden, worden de in Europa en U.S.A. (hier

80% van de wereldproductie van 200.000 t in 1937) gebruikelijke procédés besproken en met tabellen toegelicht; tevens wordt een overzicht gegeven over de verschillende methodes ter verkrijging van het benodigde koolzuurgas, daar vrijwel alle fabrieken van droogijs hun grondstof zelf maken (uit steenkolen, brongas, gistingskoolzuur, afvalgas der chemische industrie). Verschillende problemen, die samenhangen met het transport (gewichts- en vormverlies door sublimatie) en het gebruik voor diverse doeleinden (te droge atmosfeer voor sommige producten) worden door afbeeldingen verduidelijkt.

Veel literatuurcitaten en ongeveer 2 blz. octrooinummers verhoogden nog de waarde van deze interessante monografie, die een indruk geeft van den invloed van de ontwikkeling der industrie op een product, dat haast onontbeerlijk geworden is voor het dagelijksch leven (ook in de geneeskunde wordt vast koolzuur toegepast, zelfs tegen lepra). Verwarring kan ontstaan doordat de voetnoten per hoofdstuk genummerd zijn.

C. Landweer.

621.56(022)

H. Kedenburg, Kältetechnik und Kühlbetrieb. Verlag der Deutschen Arbeitsfront, Berlin, 1937, 98 pp., 90 fig., 7 tabellen, 21 × 28 cm, kart. RM. 3.80.

In den geest van de organisatie, die deze uitgave deed verschijnen, is dit boek speciaal voor practici geschreven, en wel in de eerste plaats voor scheepsbouwingenieurs. In hoofdzaak worden dan ook koelinstallaties behandeld voor schepen, waarbij den chemicus vooral het probleem van koelruimten voor levensmiddelenvervoer interesseert.

Achtereenvolgens worden de verschillende principes der koelmachines (koolzuur, ammoniak) behandeld, zonder in technische details te treden; hierbij wordt steeds van de practijk uitgegaan, zoodat afleidingen van formules zoo- veel mogelijk beperkt worden; desondanks wordt een goed inzicht in de theorie van de berekeningen gegeven.

Naar mijn meening is de schrijver in zijn opzet goed geslaagd, waarbij vooral de aanwijzingen betreffende het verhelpen van mogelijke gebreken of onregelmatigheden het geheel voor den practicus aantrekkelijk maken.

Druk en uitvoering zijn keurig. J. P. A. Tuenter.

637.221 : 637.233.1(022)

W. van Dam en G. Hovinga, Over den invloed van de behandeling van den room vóór het karnen op de stevigheid van de boter, Versl. Landbouwk. Onderz. No. 44 (16) C, 's-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij, 1938, 16 pp., 17 × 24 cm, f 0.30.

De verbetering van de kwaliteit van onze exportboter is voor de nationale zuivelindustrie van veel belang. Daarom is deze publicatie van belangrijke te Hoorn verrichte onderzoekingen verschenen, hoewel de resultaten nog niet bevredigend verklaard kunnen worden. Er blijkt uit, dat oogen-schijnlijk geringe verschillen in bewerking de kwaliteit van een product merkbaar kunnen beïnvloeden.

Voor den vakman bevat deze uitgave belangrijke gegevens. J. P. A. Tuenter.

PERSONALIA, ENZ.

Te Arnhem is in den ouderdom van 59 jaar overleden Dr. C. J. Baart de la Faille, leeraar in de natuurkunde, scheikunde en natuurlijke historie aan het gymnasium aldaar.

Aan de Universiteit van Amsterdam is bevorderd tot doctor in de wis- en natuurkunde, op proefschrift „Bereiding van onverzadigde koolwaterstoffen door thermische ontleding van acetaten”, de heer A. J. van Pelt, geboren te Amsterdam.

Aan de Universiteit te Leiden zijn bevorderd tot apotheker de dames E. C. Cosman, B. A. Donk, P. H. van Marle, E. de Koning, M. J. F. M. Pierrot en C. Schoorl en de heeren J. A. Damen, R. Ph. Glaser, H. D. Kwee, J. Kostense en P. Q. C. van der Meer.

Aan de Universiteit van Amsterdam zijn geslaagd voor het candidaatsexamen wis- en natuurkunde L de dames S. Koster en H. A. Kuiper en de heeren J. Cohen en P. J. van Sprang.

Aan de Universiteit te Utrecht zijn geslaagd voor het candidaatsexamen wis- en natuurkunde F de heeren M van Dam, O. I. Elsbach, Ch. A. Kruissink, G. C. Peters, J. Meijer en G. M. Want.

Aan de Universiteit te, Groningen is geslaagd voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, de heer L. Birza.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft zijn geslaagd voor het ingenieursexamen voor scheikundig ingenieur de heeren H. P. Kelder, J. R. Kuiper, E. Lelyveld (met lof), A. J. W. Muijsers, H. Oly (met lof), H. J. P. Snell, H. J. Werner, E. G. Wesseling en J. van Wijk.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft zijn geslaagd voor het candidaatsexamen voor scheikundig ingenieur de heeren H. J. A. Almoes, J. J. Bezem, T. A. H. Bodmer, L. Eyssen, T. Komor, J. Lindeboom, G. van Riet, W. E. van Rijswijk de Jong, H. Scheen, H. van der Stoel en W. R. van Vliet.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft zijn geslaagd voor het propaedeutisch examen voor scheikundig ingenieur de heeren Y. Baan, N. H. M. Blonk, H. A. Dijkerman, J. A. van Gelder, C. D. ten Have, J. Heyboer, D. H. Jas, W. Mak, A. J. A. Nieuwenhuys, J. C. Oudshoorn, S. C. Rademaker, M. van den Tempel, J. W. van Tijen, W. Verhoeven, B. M. Wepster en P. H. Witjens.

Bij Kon. besluit van 20 Juni 1939 zijn de besluiten van 31 Mei 1939 bekrachtigd van den raad der gemeente Amsterdam, houdende de benoeming van mejuffrouw Dr. C. G. van Arkel tot buitengewoon hoogleeraar in de pharmaceutische scheikunde en het chemisch onderzoek van plantaardige en dierlijke grondstoffen en de daaruit bereide praeparaten; en van Prof. P. van der Wielen tot buitengewoon hoogleeraar in de artseneijbereikunde (receptuurleer en galenische pharmacie) aan de Universiteit van Amsterdam.

Bij Kon. besluit van 20 Juni 1939, is met ingang van 18 September 1939 aan Dr. E. J. Cohen, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, met dankbetuiging voor de belangrijke in deze betrekking bewezen diensten.

Tot landbouwkundig chemicus bij het Deli-proefstation te Medan is benoemd drs. A. C. Polvliet te Groningen.

Van 13 tot 15 October wordt te Luik het 7de congres voor biologische chemie gehouden. Sprekers zijn o.a. Linderström-Lang (Kopenhagen) en Astbury (Leeds). Inlichtingen verstrekt de secretaris-generaal van het congres, de heer Sternon, 5, rue Fuchs, Liège, Belgique.

Bij de N.V. D. B. Centen's Uitg.-Mij. te Amsterdam is verschenen de tweede herziene druk van Dr. P. H. Beijer's „Qualitatieve chemische analyse”.

Bij de N.V. Dekker & van Devegt te Nijmegen-Utrecht is verschenen „Philosophie der anorganische natuur”, door Dr. P. H. J. Hoenen S.J., hoogleeraar aan de Gregoriaansche Universiteit te Rome.

Internationale Normalisatie-arbeid. Van 26 Juni tot 8 Juli wordt te Helsinki de jaarvergadering gehouden van de International Federation of the National Standardizing Associations (I.S.A.), hier te lande vertegenwoordigd door de Hoofdc commissie voor de Normalisatie. Het doel van de I.S.A. is het bevorderen van overeenstemming tusschen de nationale technische normen in het belang van het internationale handelsverkeer. Van de tot dit doel ingestelde I.S.A.-commissies zullen een 15-tal te Helsinki bijeenkomen. O.a. worden de volgende onderwerpen behandeld: beproevingsmethoden en nomenclatuur van minerale oliën, gereedschappen, gereedschapswerktuigen, verschillende werktuigonderdelen, technische teekeningen, textieltechnische vraagstukken, debietmeting door middel van meetflenzen en materiaalzeven. De Hoofdc commissie voor de Normalisatie wordt door 10 Nederlandsche gedelegeerden vertegenwoordigd.

* * *

Mac Leod-Congres (Vacantieleergangen voor Wetenschappen te Gent 1939). Voor de dertiende maal worden deze van 1 tot 8 September a.s. te Gent gehouden. Deze vacantiencursus is gesplitst in twee deelen: een algemeen-wetenschappelijke cursus en een leergang over de didactiek der wetenschappen in het middelbaar onderwijs. De algemeen-wetenschappelijke afdeling bestaat uit drie onderafdeelingen: een physische, een biologische en een geologisch-aardrijkskundige. Voor de physische wetenschappen wordt door verschillende sprekers een algemeen onderwerp behandeld, namelijk: de *diëlectrische polarisatie der materie*. Voor de biologische wetenschappen komt, in aansluiting met de lessen over hormonen en vitaminen der vorige jaren, het *fermenten-vraagstuk* aan de beurt. Bovendien worden er lessen gegeven over *oecologie* en over *groei-stoffen*. In de geologisch-aardrijkskundige afdeling zullen onderwerpen van uiteenlopenden aard behandeld worden.

De cursus over *methodologie der wetenschappen in het M.O.* wordt gehouden van 6 tot 8 September. De meeste van die lessen over didactiek zullen gevolgd worden door demonstraties en door besprekingen. Het is de bedoeling het onderwijs der wetenschappen in het M.O. in overeenstemming te brengen met den actueelen stand der wetenschap, de algemeen-paedagogische vereischen en de practische mogelijkheden. Ditmaal worden deze lessen beperkt tot de scheikunde.

Bovendien worden een paar lessen gegeven over de bescherming der burgerlijke bevolking tegen oorlogsgassen.

Het programma-boekje met lessenrooster en nadere inlichtingen verschijnt omstreeks 1 Juli. Het wordt aan belangstellenden op aanvraag toegezonden door het Secretariaat: Rozierstraat 6, Gent (België).

Van het programma kunnen reeds de volgende lessen worden vermeld:

Physische wetenschappen: Prof. Dr. J. E. Verschaffelt, De diëlectrische polarisatie der materie. Prof. Dr. R. Goubau, Refractievermogen en moleculaire structuur. Prof. Dr. A. J. Rutgers, Moleculaire theorie van de diëlectriciteitsconstante en de brekingsindex. Dr. V. Billiet, Het verband tusschen de dubbele breking en de kristalstructuur. Dr. J. Verhaeghe, Electrische en magnetische dubbelbreking. Dr. P. Mortier, Meetmethoden voor de bepaling van het electrisch dipoolmoment. Dipoolmoment en chemische binding. Bespreking van eenige molecuulmodellen.

Biologische wetenschappen: Prof. Dr. A. de Waele, Inleiding tot de studie der fermenten. Prof. Dr. W. E. Libbrecht, De eiwitstructuur der fermenten. Dr. R. Cloetens, De kinetiek der fermenten. Dr. G. van Grembergen, De fermenten van de respiratie. Dr. L. Massart, De rol van de metalen bij de fermenten. Dr. R. Dufait, De esterasen. Prof. Dr. P. van Oye, Inleiding tot de oekologie. Prof. Dr. G. Funke (namens Dr. P. Fröschel), Kieming van zaden en remstoffen. Dr. B. Hubert, Postfloratieverschijnselen en groeistof. J. Maton, Parthenocarpie en groeistof. Dr. J. Rappaport, Groeistofonderzoek en praktijk.

Geologisch-aardrijkskundige wetenschappen: Prof. Dr. G. G. Dept, De strijd tegen en voor het water (Inpoldering, Irrigatie). Prof. Dr. A. Hacquaert, Hydrologie van Vlaanderen. Geologische kaarten van Vlaanderen (met demonstraties). Dr. L. de Coninck, Bio-geographie van IJsland. Dr. A. Vandenriessche, Absolute tijdrekening in de geologie. (De vroegere methodes. De methodes gesteund op de radio-activiteit. Radio-actieve kringen in mineralen.). Uitstapje naar de Tentoonstelling van Luik, onder leiding van Prof. Dr. A. Hacquaert en van Prof. Dr. L. Tison.

Methodologie der wetenschappen in het M.O.: Dr. H. G. S. Snijder (leeraar aan het Stedelijk Gymnasium te Leiden), Ervaringen met het moderne scheikunde-onderwijs. Prof. Dr.

J. Gillis, Chemische binding en chemische reacties. A. De typische binding der anorganische scheikunde. De heteropolaire binding. Ontstaan van enkele anorganische verbindingen: 1. Reacties met electronenoverdracht. 2. Reacties met ionenoverdracht. 3. Reacties met protonenoverdracht. B. De typische binding der organische scheikunde: De homopolaire binding. C. Nut van deze gezichtspunten voor het middelbaar onderwijs. Eerw. heer A. Delaruelle (leeraar aan het Klein Seminarie te St.-Niklaas (Waes), Nieuwe richtlijnen in het onderwijs der scheikunde. De geschiedkundige ontwikkeling der scheikunde. Periodiek stelsel en atoombouw. Kernscheikunde. Prof. Dr. R. Ruysen, Algemeene chemische strijdmiddelen. Dr. E. Verstraete. Verkenning van oorlogsgassen (met demonstraties).

TER BESPREKING ONTVANGEN BOEKEN:

(aanvragen te richten tot de redactie).

- J. van Alphen, Organische Scheikunde, tweede druk. H. E. Stenfort Kroese's Uitgevers-Mij., N. V., Leiden, 1939, 17×25 cm, 399 pp., f 9.50, geb. f 11.—.
- Annuaire de l'Union des industries chimiques, 12ème année. Union des Industries Chimiques, Paris, 1938, 15×22 cm, 580 pp., frs. 45.—.
- Arendt-Dörmer, Grundzüge der Chemie für den Unterricht an höheren Schulen, Band I., 18. Auflage. J. A. Barth Verlag, Leipzig, 1939, 16×23 cm, 118 pp., 81 Abb., RM. 2.—.
- Erna Brennecke, Schwefelwasserstoff als Reagens in der quantitativen Analyse. „Die chemische Analyse“ von W. Böttger, Bd. XLI. F. Enke Verlag, Stuttgart, 1939, 16×24 cm, 234 pp., 5 Abb., RM. 20.40, geb. RM. 22.—.
- Bulletin de la Fédération Internationale Pharmaceutique, 19e année, No. 2, 1938. Secretariat général, Leyde, 1938, 16×24 cm, 74 pp.
- D. Chalonge, G. Défardin et J. Terrien, J. Baillaud, A. Bayle, Les courbes spectrales étalons. Ed. de la Revue d'Optique et instrumentale, 3 et 5 Boulevard Pasteur, Paris 15e, 1937, 16×24 cm, 28 pp., frs. 8.—.
- J. Dhavernas, Histoire du nickel. Le nickel dans l'industrie. Editions du Centre d'Information du Nickel, Paris IXe, 1938, 21×27 cm, 70 pp., 40 fig.
- J. Doeksen, Verslagen van de Technische Tarwe-Commissie. XII: De tarwe-galmuggen in Nederland. Gebr. Hoitsema, Groningen 1938, 16×24 cm, 52 pp.
- C. W. Emmens, Reports on biological standards V. Variables affecting the estimation of androgenic and oestrogenic activity Medical Research Council, special report series No. 234. H.M. Stationery Office, London, 1939, 15×25 cm, XVI + 71 pp., 1 s. 3 d net.
- S. Ewing, Ph. D., Soil corrosion and pipe line protection. American Gas Association, New-York, N.Y., 1938, 16×24 cm, 277 pp., 120 fig., \$ 2.50.
- A. Friedrich, La pratique de la microanalyse organique quantitative. Dunod, Paris, 1939, 14×21 cm, XXVII + 387 pp., 59 fig., frs. 110, geb. frs. 127.
- A. L. W. de Gee, Scheikunde voor het middelbaar en gymnasiaal onderwijs. Deel IIIB, organische scheikunde, met medewerking van Ir. G. D. C. Eversmann, en Deel IV, Analytische scheikunde (voor H.B.S. B en gymnasium B). J. B. Wolters, Groningen-Batavia, 1939, 15×22 cm, 173 en 76 pp., f 1.90 en f 1.10, geb. f 2.10 en f 1.30.
- H. Heberling, Die neuen Werkstoffe im Farbhandel. Roth & Co., Union deutsche Verlagsges. Berlin, 1939, 12×18 cm, 68 pp., RM. 2.60.
- H. Hering, Dissociation de l'eau en H² et OH. Act. scient. industr. 438. Hermann et Cie, Paris, 1936, 16×25 cm, 23 pp., frs. 10.—.
- H. E. Hermes, Hormaon und Baryon (Eine Attraktions- und Gravitations-Hypothese). I. Teil. Verlag A. Pustet, Salzburg, 1939, 89 pp., 15×22 cm.
- A. F. Holleman, Leerboek der organische chemie. Herzien door Prof. Dr. J. P. Wibaut. 13de druk. Tweede gedeelte. J. B. Wolters, Groningen-Batavia, 1939, 15×24 cm, 234 pp., f 5.—.
- R. Houwink, A few corrections of the statistical theories of the high elasticity of rubber. Mededeelingen van de Rubber-Stichting. No. 11. Rubber-Stichting, Amsterdam 1939, 16×24 cm, 12 pp.
- W. Kuhn, Physikalische Chemie, Verlag von Quelle & Meyer in Leipzig, 1938, 13×19 cm, 360 pp., RM. 8.— (— 25%).
- F. Leiri, Über die Gravitation, die Lichtstrahlung und einige andere atomphysikalische Verhältnisse. Akademische Buchhandlung, Helsinki, 1938, 17×25 cm, 45 pp., Fmk. 30.—.

- E. Mellanby en L. Ruzicka, *Ergebnisse der Vitamin- und Hormonforschung*. Akad. Verlagsges. m.b.H., Leipzig, 1939, 16 × 24 cm, 520 pp., RM. 33.—, geb. RM. 34.—.
- Metallurgical Abstracts (General and non-ferrous). Vol. 4 New Series). The Institute of Metals, London, S.W. 1, 1937, 14 × 21 cm., 861 pp.
- E. Michel-Durand, *Le phosphore des végétaux: II phosphore lipidique. Les problèmes biologiques XXII*. Presses Universitaires de France, 49 Boulevard St.-Michel, Paris Ve, 1939, 16 × 25 cm, 174 pp., frs. 25.—.
- Mitteilungen der deutschen Materialprüfungsanstalten. Sonderheft 31: Kennzeichen und Gütezeichen als Mittel der amtlichen Verwaltung der Werkstoffprüfung und -forschung; Prüfungszeugnisse. J. Springer, Berlin, 1937, 21 × 30 cm, 18 pp., 26 Abb., 1 Tafel, RM. 3.60.
- H. Peeters, *Geneeskundige hulp bij gasaanvallen*. N.V. D. B. Centen's Uitgevers-Mij., Amsterdam, 1939, 15 × 21 cm, 180 pp., f 3.25.
- W. Reindersma en T. van Lohuizen, *Natuurkunde voor de tweede ronde voor hogere Burgerscholen, Lycea en Gymnasia, Tweede Deel*. J. B. Wolters, Groningen-Batavia, 1939, 15 × 24 cm, 299 pp., f 2.60, geb. f 2.90.
- H. von Sybel, *Die Erhaltung von Grünfüttereiweis mit Hilfe künstlicher Trocknung*. RKTL-Schriften des Reichskuratoriums für Technik in der Landwirtschaft, Heft 76. Beuth-Verlag, G.m.b.H., Berlin S.W. 19, 1937, 15 × 21 cm, 49 pp., RM. 1.60.
- H. Vestesen, *Elektronernes virksomhed under kemiske reaktioner. II. Organiske forbindelser*. P. Haase & Søn's Forlag, København, 1938, 16 × 25 cm, 183 pp., fr. 5.—.
- Zeitschrift für Tierernährung und Futtermittelkunde*. Neue Folge von „Die landwirtschaftlichen Versuchstationen“, Band 1, Heft 1, S. 1—96. Verlag P. Parey, Berlin, 17 × 26 cm, RM. 9.—.

CORRESPONDENTIE ENZ.

Recensie-exemplaren. Met het oog op de leden in Nederl.-Indië (zie ook de mededeeling op blz. 34, 1e kolom, bovenaan) wordt, vier weken na de vermelding der titels in het Chem. Weekblad, beslist, aan welke aanvragers de boeken worden gezonden.

* * *

Advertenties. Hoewel de redactie de bij haar inkomende advertenties aan de uitgeefster van het Chem. Weekblad doorzendt, verdient het aanbeveling deze advertenties rechtstreeks te zenden aan: D. B. Centen's Uitg.-Mij., 115 O.Z. Voorburgwal, Amsterdam-C.

* * *

Extra-correctiekosten. Hun, die voornemens zijn een verhandeling in te zenden voor het Chem. Weekblad of het Rec. trav. chim., wordt verzocht het „Dringend verzoek aan de schrijvers“ te lezen, afgedrukt op blz. 2 van dezen jaargang.

In het vervolg zullen handschriften, die niet aan de daar genoemde bijzonderheden voldoen, aan de schrijvers ter verbetering worden teruggezonden. Anders kan het in rekening brengen van extra-correctiekosten niet worden vermeden.

* * *

Figuren. Inzenders van verhandelingen worden er aan herinnerd, dat de daarbij behorende teekeningen *fotografisch* worden gereproduceerd, dat dus alle onnauwkeurigheden ook in het cliché voorkomen en dat vergeten letters of woorden niet meer in het cliché kunnen worden aangebracht.

VRAAG EN AANBOD *).

Correspondentie wordt over deze rubriek niet gevoerd: de Redactie zendt alleen brieven door, waarvoor men porto insluit.

Ter overneming gevraagd:

- H. J. C. Tendeloo, Diss. Utrecht, 1926.
P. Koets, Diss. Utrecht, 1935.
N. P. Badenhuizen, Diss. Amsterdam, 1938.
J. R. Katz, *Het oudbakken worden van brood, enz.* Soil Science, 1923 t/m 1938.

*) Wie uitvoerigere mededeeling wenscht, plaatse een advertentie.

Ter overneming aangeboden:

- Transformator 100 VA, 220/6000 en 150 VA 220/6000.
Amperemeter 10 A en 40 A.
Voltmeter 130 V en 120 V.
Wattmeter 5 kW.
Een kleine laboratoriuminventaris.
J. J. Berzelius, *Lehrb. d. Chemie*, 8 dln., 1833.
L. Gmelin, *Handb. d. anorg. Chem.*, 3 dln., 1853.
L. J. Thenard, *Traité de chimie*, 4 dln., 1821.
W. Böttger, *Qualitative Analyse*, 4—7e dr., 1925.
F. Bloch, *Molekulartheorie des Magnetismus*, 1934.
E. Jahnke u. F. Emde, *Funktionentafeln*, 1933.
Verzameling van 150 uiterlijk karakteristieke anorganische verbindingen in buisjes van ± 10 gram.
J. R. Katz, *Het oudbakken worden van het brood in verband met het vraagstuk van den nachtarbeid der bakkers*, 1917, I, 111 pp.; II, 188 pp.
J. R. Katz, *Onderzoekingen naar het oudbakken worden van brood en de middelen om dit te voorkomen*, I, *Het versch houden van brood*; 1917, 107 pp.
H. A. Lorentz, *Röntgen-stralen en structuur van kristallen*, 1917, 76 pp.
J. V. Dubský, *Vereinfachte quantitative Mikroelementaranalyse organischer Substanzen*, 1917, 48 pp.
A. R. J. Ransey and H. C. Weston, *Artificial Dye-stuffs*, 1917, 212 pp.
R. H. A. Plimmer, *Practical organic and biochemistry*, 1918, 636 pp.
W. Ramsay and G. Rudolf, *Die Edalgase*, 1918, 416 pp.
A. F. Holleman-E. H. Buchner, *Leerboek der anorganische chemie*, 10e dr., 1932, 611 pp.
A. F. Holleman-J. P. Wibaut, *Leerboek der organische chemie*, 13e druk, eerste gedeelte, 393 pp.

De opgaaft van het aangeboden en gevraagde wordt tweemaal geplaatst. Wenscht men daarna nog plaatsing, dan is daarvoor een nieuwe opgaaft noodig. Men wordt dringend verzocht, dadelijk kennis te geven, indien plaatsing niet meer noodig is.

Economische Berichten.

Nadere inlichtingen verstrekt het Bureau der Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie, Laan Copes van Cattenburch 16, Den Haag¹⁾.

Duitschland.*

Deviezenbepalingen. Met ingang van 15 Juni 1939 is bepaald, dat buitenlanders over hun z.g. Währungsguthaben bij Duitse bankinstellingen, voorzover het niet om vrije tegoeden gaat, slechts met vergunning mogen beschikken. Dergelijke tegoeden vallen onder de categorie „alte Währungsguthaben“. Hun conversie in Rijksmarken is steeds van een vergunning van de betrokken Devisenstelle afhankelijk, welke vergunning evenwel niet kan worden verstrekt, alvorens de Rijksbank van een en ander in kennis is gesteld en onder voorwaarde, dat het betrokken tegoed zal worden beschouwd als Vorzugssperrguthaben of als Handelssperrguthaben.

Griekenland.*

Glycerine. Ingevolge een beslissing van de betrokken Griekse ministeries is glycerine (tariefpost 159 g 11) van tabel A naar tabel D overgebracht, waardoor in het vervolg een invoervergunning noodig is van het ministerie van nationale economie.

Nieuw-Zeeland.*

De minister van Douanezaken heeft zich bereid verklaard aanvragen voor invoeren boven de vastgestelde contingenten in welwillende overweging te nemen, wanneer daartoe geen beroep wordt gedaan op de sterlingsaldi van de Nieuw-Zeelandse banken, d.w.z., dat betaling plaats heeft uit buitenlandsch tegoed, hetwelk firma's of particulieren bij vreemde banken bezitten. Tenslotte is de minister bereid onder bepaalde omstandigheden extra invoer toe te staan, wanneer voor de betrokken instanties crediet wordt verleend.

¹⁾ De met * gemerkte berichten zijn ontleend aan gegevens, verstrekt door den Economischen Voorlichtingsdienst van het Departement van Economische Zaken.